

NR. 7 1939. III AASTAKÄIK JUULI

ÜHING EESTI LIHAEKSPORT

Eksporttapamajad: Tallinnas, Tartus ja Võhmas.

Vorstitööstused: Tallinnas, Tartus ja Võhmas.

Konservitööstus Tallinnas.

Seebitööstus Tallinnas.

Kondijahutööstused: Tallinnas ja Tartus.

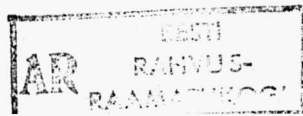
Nahaosakond Tallinnas ja laod kõikide eksporttapamajade juures.

Hõberebasekasvandused: Rebasel ja Navestis.

OSTAME aasta läbi sigu, veiseid, vasikaid lambaid ja toornahku.

MÜÜGIL ESTO märgi all vorstid, liha- ja aedvilja-konservid, seep, kondijahu.

Tellimisi võetakse vastu pargitud ja parkimata hõberebasenahkade ning sugurebaste peale

TÕUSEV NOORUS

Nr. 7. 1939

PÖLLUTÖÖKOJA VALJAANNE

III AASTAKÄIK

Mõtteid kaunist kodust.

V. Ojamaa.

Maanoor peab alati hoolitsema oma kodu eest. See on iseenesest mõistetav. Sel alal töötavad hoolega ka tema vanemad, kuid ega ta ise jää sääljuures ainult päälvaatajaks! Need maanoored, kes on organiseeritud, kes töötavad oma ringides, need suudavad siin ära teha hoopis enam kui teised. Nad suudavad seda seetõttu, et maanoorte organisatsioonides toimuva töö kaudu on neil juba tublisti kogemusi, teadmisi ja töövõtteid ka kodukaunistamise alalt. Oma organisatsioonides töötades nad arenevad teadlikeks, nad teavad, mis teha, ja sageli teavad ka, kuidas teha.

Tegelik kodukaunistus seisab selles, et me püüame ilustada taluhooneid ja hoonete ümbrust. Me ilustame talu õue, aga ka hoonete, eriti elamu sisemuse.

Et see oleks korrapärane, puhas ja ilus. Aga milleks?

Kas meie kodud polegi ilusad?

Nad on vähemalt armsad. Nad on nii armsad, et oma koduõuel me ei näe nii mõndagi, mis teise õuel märkame korratuse või puudusena. Oma kodu ja oma õu on meile ju ikka nii lähedane, et me sellest vaatame tavaliselt üle ning me pilk tabab asju, mis on üle kodupiiride.

Seepärast oma kodu kaunistamine pole sugugi nii kerge ülesanne ja seetõttu va-

jame selleks sageli ka võõrast silma, kes siin märkab puudusi hoopis enam kui me ise ja juhatab need meile kätte.

Aga kui me kaunistame kodu, siis ikkagi mitte kellelegi võõrale, vaid enestele.

Seepärast peame kodukaunistamisel kavadesse siiski ise täiesti sisse elama, et see ilu, mis tahame oma kodu ümber luua, et see oleks meile omane, ei oleks võõras ja et hiljem juba kaunistatud kodu ise ei muutuks meile võõraks.

Mõiste „kodukaunistus“ meie talu hoonetiku ja õue ilustamise märkimiseks on ehk pisut kitsaski. Sest talu hooned ja õu on enam kui kodu. See pole ainult taluperlele koduks, vaid see on ka paigaks, kust valitsetakse talu ja tehakse suurem osa talutöid.

On see kaunis, siis on arvata, et talu valitsemine ja talutööd edenevad jõudsamini.

Ning kodukaunistus peabki olema eelkõige selline, mis soodustab talutöid. Kui ta seda ei suuda, siis on ta mõttetu ja veel enam, ta võib siis olla isegi kahjulik ja sellist ilu talu hoonete ümbruses ei või sallida põllu-mees.

Astume asjale lähemale.

Ilu on nähtus, mis mõjutab meie meeleolu. Viimane omalt poolt mõjutab suuresti meie tööjõudlust ja töötulemusi.

Ilu on maailmas palju, aga see on väga mitmekülgne ja mitmekesine ja mõjub meis- se mitmeti.

Kui poiss näeb ilusat tüdrukut, siis ta ta- haks olla tema juures, ta on valmis ette võt- ma suuri pingutusi, et seda saavutada.

Ja kui see ilus tüdruk oli ilus vaid oma naiselike võlude poolest, siis ei huvita poi- si küll muud kui osasaamine nendest.

Aga kui see ilus tüdruk oli ilus töös, oli ilus rõõmsameelselt pingutades jõudu loo- vas töös, ütleme heinagi niites, nii et lust vaadata, üks siis tunneb poiss eelkõige kihu- tust — et kui tore on niita koos niisugusega ja veel võidu! Selline on loov ilu ja meie talu igatseb loova ilu järele.

Ilu ainult selle enese pärast, mida me pu- luti võime ju imetellagi, kuid mis meie meeli ei erguta ega värskenda, mis meie töösse ei puutu — see on üleaarne, on ilmaaegne, see jääb meile jalgu ja kui meil on tarvis as- tuda jõulist töömehe sammu, siis komistame sellele ja töö on rikutud.

Talu õuel on kaks tähtsamat hoonet. Esiteks inimeste elamu ja teiseks loomade elamu — laut.

Esimeses paikneb talu aju — siin pee- takse aru ja siit lähevad välja korraldused tööks. Teises paikneb talu süda.

Loomade sõnnik ja hobuste tööjõud on need, mis tõstavad ja kindlustavad maavil- jakust ning annavad talule viljasaagiks ma- terjali, millest siis luuakse jõukus. Loomapi- damissaadused, eeskätt piim on see, mis an- nab raha. Sõnnik, hobusetöö ja raha talus

on otsekui veri kehas, mis on elu- ja jõual- likas. Nagu inimese või looma kehas aju ja süda peavad täitma oma ülesandeid omava- hel kõige lähemas kooskõlas, nii peab see sündima taluski, sest vähemgi lahkolek või lahkunne mõlemi vahel viib kummagi täht- suse ja jõudluse jalamaid alla.

Meie kodukaunistamises on esinenud vaa- teid ja mõtteid, et inimesed ja loomad elagu ikkagi omaette.

Nii see ju ongi eluaseme poolest, kuid talu hääkäekäik, tema jõukus eeldab inimese ja looma kõige lähemat koostelu, mitte elu- ruumide poolest ega ka kehanõuete poolest, vaid hingeliselt. Kes loomi ei armasta, sellest ei saa ka põllumeest.

Seepärast loomade eraldamine inimesest ja tema elamust talu õuel võib küll olla sel- line, et loom ei pääse elamu ukse või akna alla, kuid inimene ise, tema jalg ja tema silm peab pääsema takistamatult looma juure, mitte ainult elumaja eest, vaid ka seest.

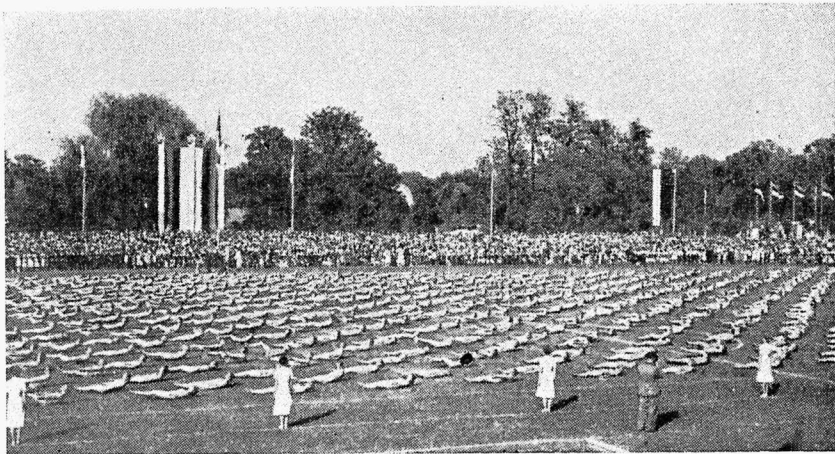
Elamu ja lauda, aga ka muude taluhoo- nete vaheline liikumine ja ka vaade silmale peab olema vaba kõige otsemas sihis ja iga- sugune ilu, mis seda varjab, on tülik, ta muutub segavaks, üleaaruseks niisama nagu iga muu risu talu õuel, ja mõne aja pärast me seda ilu enam ei märkagi, küll aga seda, et see meid töös segab.

Sest ilu ilma mugavuse ja otstarbekoha- suseta on taluoludes ebaloogiline ja seega ka täiesti ebasünnis.

II Eesti Mängud.
Rahvatantsijad
rongikäigus.

II Eesti Mängud. Naisvõimlejad esinemas.

Kodukaunistamise kohta tahaksin ütelda veel niipalju: see peab alluma täielikult talu olemuse mõttele — talutööle. Selle ülesanne on virgutada tööle, mitte aga suigutada raskusi unustama. Töö- ja eluraskustest ei pääse keegi, ei talus ega lossis, ei vabrikus ega kuskil direktori kohal olles teisiti kui neid võites. Kõik raskused võidab töö ja töö on seda kergem, mida rõõmsam on meel.

Meie saavutame häid tulemusi elus, kui meil on andi minna tööle rõõmsalt — ükskõik mis selle töö nimi ka on.

Meie oleme kõik töötajad ükskõik kus ja kuidas keegi elab. Meie kodud peavad olema sellised, mis meid virgutavad tööle, kust tööle läheme rõõmsalt. Ja seda peab omamoodi kaasa aitama ka kodukaunistus.

Austatud lugejad! Ma ei oska teile ütelda, missugune nimelt peab olema see kodukaunistus, mis töölemineja meele rõõmsaks teeb ja tema tööjõudlust väga oluliselt tõstab.

Kuid ma tean ühte: inimene saavutab ikka seda, mida ta tahab, üks ühteviisi, teine teistviisi, ja igaüks omamoodi.

Kui tahame oma kodud selliselt kaunistada, et kui oleme töölt koju tulnud, meid vallutab unustus kõigi raskuste üle, siis me seda ka saavutame; üks praktilisemaid abinõusid olevat selleks ka viinavõtmäine, olgugi et mitte igakord omas kodus.

Agas kui me tahame oma kodud kaunistada selliselt, et kodunt tööle minnes on minek kerge ja üks ning teine asi teel nagu virgutaks minekule ja nagu annaks jõudu juure eelolevate raskuste võitmiseks

naerusui — siis saavutame ka selle ja leiutame selleks ka mõningaid kodukaunistamise võtteid.

Kui talupidaja leiab, et talutöö on raske ja ebatasuv, siis tahab ta teha mõnda kergemat tööd, ta tahaks talust ära, kus töö on raske ja must.

Tema tahe lööb jalamaid läbi, nagu oleks ta juba otsustanud oma majapidamise likvideerida. Põllud kasvatavad ohakaid segi viljaga, sest milleks peremehele vilgi?

Lehmad ja sead on pahurad, ei nad lüpsa ega kasva hästi — sest milleks lüpsata või kasvada — seda pole ju kellelegi vaja, sellest pererahvas pole saanud muud kui aina rasket tööd päevast päeva — pühapäevad kaasa arvatud. Pererahvas tahab aga kergemat tööd ja ta teebki tööd kergelt. Eks siis tee ka põld ja loom oma töö kergelt.

Agas vahest te juhtute talu õuele, kus teid valdab iseäralik tunne: ilma nähtava põhjuseta läheb meel rõõmsamaks, ümbruse vastu tunnete nagu mingit usaldust ja enesesse tekib kuidagi rahulik ja kindel tunne.

Teis tekib tung midagi teha. Ja see tung on sedalaadi, et te tunnete juba ette, et töö, mis te siin teeksite, on kindlasti hääd ja tasuv ja et teil on sellest hääd meel.

Ilu te sel õuel võib-olla ei märkagi, kuid iga asi seisab omal kohal. Ja asjaski väljendub rahulik ootus, et küllap mind läheb varsti tarvis ja siis ma juba seisan enda eest!

Loom sel õuel, kui tal on parajasti midagi teha, ei hooli teist, agas kui tal ei ole midagi teha, siis tuleb ta teile juure usaldavalt, nagu teades, et sellel õuel võib usaldada

Muljeid Petseri vene laulupeost.

Roopi Hallimäe.

Ajal, millal paljudes maades vaenulikkus on muutunud erirahvuste vahel valusalt teravaks, millal relvad määravad inimlikke jõu-vahekordi — kogunevad meie väikesel kodumaal rahvad üheskoos laulma Jumalale, kevadele, noorusele. Sellest rõõmsast teadmisest kantud helli tundeid küllap tundsid paljud Lõuna-Eesti maanoored, kelledel oli võimalus elada kaasa Petseri vene laulupidu 1. ja 2. juulil.

See oli südamlük rükkide ja rahvaste sõpruspidu. Mitte ainult lauluväge ei olnud Soomest, Lätist, Leedust tulnud, vaid kuulajaskonna hulgas liitudes võis kuulda ka mitmeid euroopa keeli. Sina õnnelik kodumaa: rahatul ja raskel ajal rahvad paljudest maadest siin sinu õnnistatud pinnal leiavad hingesoojust, südamete põledes laulutules.

Ei suuda kirjeldada kõiki neid paljusid südamlikkuse puhanguid nende kaunide pidupäevade kestel. Nagu ei suuda kirjeldadagi seda värvierevat kogupilti kirevaist rahvarõivaist, hellunud südamete hõõgusest, silmisürast, päikesest... Mis imeliselt kaunis nägemus! Otsegu unenägu keset varasuve muinasjutulist kaunidust.

Kuid mitte ainult hulkade rõõmuküllast esinemist, vaid ka laulukultuuri kunstilist

suutlikkust pakkus see kaunis pidupäev. Vene laul...

Imelikult sügav ja raske ning kurb, kuid kurbuses süiski särav on selle rahva süda ja hing.

Üks pidustuste meeoleolukamaid hetki oli vägede ülemjuhataja ja ta saatjate saabumine jumalateenistusele kloostri koopakirikku juure. Neid võttis vastu kirikuesisel estraadil kloostriülem. Lihtsa, kuid imeliselt mehise rühiga sammus lugupeetav sõjamees vaimuliku ette, paljastades päa. Helkjalt särasid päikese käes ta juba valkjaks tõmbuvad juuksed. Jah, juba elu vaevavilja valkja hõbedaga on kattumas sellegi mehe päa.

Seda vaimustust küll! Haripunktile tõusis see pidu lõpul, millal ülemjuhataja lauluväele ja kuulajaile hüüdis nägemiseni. Sel hetkel liitus rõõmule lisaks veel midagi. Nimelt südamlikkus.

Ja seepärast oli see lahkumissilmapiilk nii kõnelemata kaunis.

Läbi valge varasuvisse õõ läks kümneid tuhandeid pidulisi lauluvõlust hõõguva südamega tagasi koju.

iga kahejalgsel, sest kohtumine niisuguse olevusega tähendab ikkagi midagi hääd.

Ja sama te nüete ka viljapõllul, seegi seisab püstipäi, on jõus ning iseteadlik nagu peremeeski. Ja te juba tunnetegi, kui rasked on selle vilja vihud ning kui rõõmsalt olete juba valmis tõstma neid vihke või juba kottegi salve kandma.

Võibolla te pole õuel kellelegi sõnagi lausunud. Seisatasite süäl ja läksite oma teed. Aga minneski on jalg kerge astuma, teil on tunne, et süäl õuel niisama seistes nagu oleksite midagi hääd korda saatnud ja teie olete täulik kellelegi, et on olemas selline — ilus talu! Tahate siis ka enesele niisugust talu! Ning esimese valuga olete päris kindel, et saate sellise talu pidamisega suurepäraselt hakkama. Sest mis viga on siin elada ja töötada!

Kaane pilt: Üleriiklik Maanoorte Vanem A. Jürimäe Lääne maanoortepäeval töömeistritele auhindu välja andmas.

Kartuli-
koorija.

*Tulles
kraavikaevamise
võistluselt.*

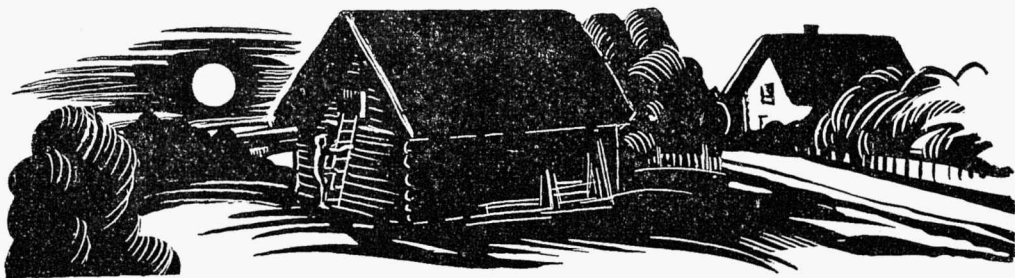

Laul tööle.

**Hõissa töö!
Kindlamini ümber vöö!
Käed hoole vallaku,
jalad vaeva tallaku!
Jõudu töö! Jõudu töö!**

**Laulgu töö!
Paistku päike, mingu öö!
Kähku vikat õlale,
laskem luisud kõlale:
Hõissa töö! Hõissa töö!**

**Jatku töö!
Tööl ei kurbus rinda löö.
Töö me soove puhastab,
eksimõtteid tuhastab.
Jäägu töö! Jäägu töö!**

Enne udu.

J. Selg.

Päike oli kuum, taevas pilvine ja maanteed tolmasid.

Vesiheledat nõrevaiku imbus kuusekoorest, millesse keegi oli kitsa prao lõiganud. Säält seda nüüd tuli tilgakaupa, sätendades päikesepaistel kõigis vikerkaarevärvides ja levitades meeldiv-mörkjat lõhna.

Ma lebasin metsa all maantee ääres, jalatallad vastu päikest, ja määrisin keelele pisut nõrevaiku — tillukese pisara kuuseverd, mis päikesest veel soojana kiirgas mu suulakke nähtamatuid kiiri.

Olin väsinud linnast, tolmustest tänavatest, bensiinivingust, majaseintelt helkivast päikeselõõsast; olin aiva küllastunud sellest haisvast pesast, mis hoidis mind oma majaloksude vahel kogu pika talve.

Nüüd olin vaba.

Võisin elada oma hääksarvamise järgi; võisin lebada, kus tahtsin, võisin närida haupuublikaid, jänesekapsaid ning lepakoort ja magada salaja kuskil teeäärse rukkis, tühjas küünis või vanas õlgkatusega tares, kust sügiseti tehakse veel vaid linnu.

Ja täna, nii nagu eilegi, oli päike kuum, taevas pilvitu ning maanteed tolmasid.

Väike tuulispää, lehtrikujuline tuulekeeris siirdus lähedase lepikutuka tagant mööda maanteed mäerinnaku suunas, kihisedes, keertades üles kollast teetolmu.

Ja kohe tuulekeerise järele logises vanker kahe sõitjaga, tõmmatuna suurest lumivalgest hobusest, kes oli veel jõuküllane, noor ning kenuskaelne.

Pikk puutelgedega redelvanker lõhnas kasetõkati järele, rattavitsad olid kollasest vastest, kodarad lõigatud sooneliseks, otsegu koeraputked, vankriredelite külge igavate talveõhtute kestes oli nikerdatud hobusepäid lehvivate lakkadega.

Vankris istus valgehagemega taat, kõrval noor neitsik, — küllap vist isa ja tütar, hakkas vaatleja arvama. Näojooned läksid mõnestükis üht rada, silmade värv küll eri-

nes, aga taat oli juba vana, kindlasti päike oli aastate kestes pleegitanud heledamaks ta silmad. Taadi lumivalge habe lehvis tuules nagu lahtirullitud lipukangas, neitsiku arnikakollane juus püsis sõnakuulelikult sinise, hõbekarraga kirjatud kübara all. Taadi pääd varjas ilvesenaha ribad ning ränikivikillukestega kaunistatud nahkmüts, tütre laupa varjas sätendava liniku kirjatud serv.

Minu kohal taat peatas hobuse, ja tuulispää lagunes säälsamas maanteekaldal takjate, põldohakate ning paiselehtede vahel, puistates neile paksu kollast tolmu.

Tõstsin parema jala kanna vasaku varvastele, hammustasin pooleks vaigupisara, lükkasin keelega hambaõõnsusse ja seadsin sõrmed uuesti kobama kuusekoort; mul oli villand linna imalast suhkrujäätisest.

Taat tõstis käe päikesevarjaks silmade kohale, ma nägin, et ta sõrmed olid peened ning pikad nagu viulivingutajatel. Tal oli üll valge villane vammus, kirjatud orasroheline ja maasikpunase tikandiga.

— Ei see lähe, noormees, et lased päikesel paista kibedal heinaajal taldade alla, hüüdis ta kõlava häälega ja viipas mulle. — Lind saab laulu eest, inimene töö eest; ma näen küll, et sa näsid meelsasti ka nõrevaiku, kuid see ei ole midagi hüva petipiima ja odrakaraski vastu. Roni mu vankrile, ma saadan su heinatööle alla järve ääre. Sa pole kuskil mujal veel näinud nii toredaid heinaputkeid ja nii ilusat hõbeselget vett.

— Tea nüüd, arvasin aeglaselt. — Minust kanget niitjat küll pole kunagi olnud. Mu kaar kipub looklema nagu ojake läbi luha. Ma olen nii mannetu mees, et ei oska luisata vikatitki, ilma et selle tera ei salvaks seitsmeaastane, kui memm õpetas ameti kätte. Ma olin siis sigade kindral. Ja pärastpoole õp-

pisin ka saadusid vedama ning kuhja tegema, tüdrukuid näpistama ning hanguga heinu tõstma.

— Ma näen, sa oled üks kirjasolkija, sõnas taat, tuule rabeldes valges habemes. — Sinu oskus on kindlasti järveluhal kasinavõitu, kuid keegi pole tulnud ilmale, vikat seljas ning huisutasku vöö. Küllap harjud. Mida higisem nahk, seda magusam leib. Mul on paariks nädalaks kibedasti vaja sulast, keera laiskusel saba sõlme ja tule karastama oma ihurammu. Küllap viid häid mälestusi Turja talust veel võõrsilegi.

— Meil on palju loogu maas, ütles neitsik vahele; ta hää oli mahe ning helisev. — Varsti tuleb kuhjategemine, siis on lõbus, naeris ta.

— Kuidas siis jääb? küsis Taat. — Suvatsed meid aidata loovõtul ning kuhjategemisel, ega ma siis palgagagi ole kitsi. Koputan sulle kas või igal ehahakul pihku vastse hõberaha, nii et sul oleks alati hõbevalget sammaspoolte sõnumiseks, kui sul juhtub neid olema metsakohtades magamisest.

— Mul pole sammaspooli, vastasin pahaselt. — Mul pole olnud midagi päale koeranaelte, ja neidki sain kaheksa-aastasena; siis, kui ma lubasin Murile anda leiba, kuid pistin talle lausa ulakusest kivitüki hammaste vahele. Arvasin tollal, et ta kandis noid naelu ulakate poiste pärast kotikesega kaasas. Jah, aga nüüd tahan ma paista siin oma päkki ning varbaid. Ma ei tule heinale, ma olen harjunud suvel logelema metsas, — mulle meeldib see. Ma sünnin maasikaid, jänesekapsaid, hapuoblikaid ning hundiube ja joonistan põidlaküünega kasetohule metsavana sasipäisi tütreid.

— Ma tahan nüüd olla vaba, — vaat' mis! Olen talvel küllalt istunud puust neljajalgasel; ma sülitän nüüd igasugustele kindlatele töötundidele. Ma olen nüüd tige, ma ei kannata, kui keegi räägib mulle praegu tööst.

— Küllap õhtuks ilmud meile! hüüdis tüdruk ja hõbelitrid ta kaela ümber tilisesid. — Sa oled kirjasolkija, mulle meeldivad suurte ning haraliste mõtetega inimesed. Sellistest mõtetest saab punuda huvitavat jutulõnga.

Ta kohendas oma helesinist, hõbedaste kuusnurkadega kirjatud rätти ja heitis mulle kelmika pilgu. Ta silmad olid sügavad ning puhtad nagu jürikuu taevas.

— Hunt unetab, mees mäletab, ütles taat. — Mida albist huigata, ega ta tule ikka teiste tahtmise turjal. Kui mõru nõrevaik vatsa isule ajab ja pikker pörkima hakkab, küllap ta siis ise otsib üles Turja talu, sest ta ju on tulnud linnast ega taha sinna minna niipea tagasi. Noh, hääd tervist siis sulle!

Juba ta rapsaski ohjajarust, hobusepäädega vanker hakkas vurisema rinnaku poole, kuid tüdruk pöördus veel hetkeks ja lehvitas käega.

— Nägemiseni, kirjasolkija! hüüdis ta. — Tule ehahakul kohe kuma suunas, küllap leiad Turja talu enne poolt penikoormat.

Pöörasin teise külje, et jälgida neid paremini; juba vurises vanker eemal rinnakul, väike tuulekeeris vigurdas taas kollaka leht-rina lausa hobuse jalge ees. Siis kadusid nad mäeselja varju.

Tõtt ütelda, nad meeldisid mulle mõlemad. Ei olnud kunagi enne näinud sellise toreda habemega ning lahedate sõbrasilmadega taati ja tüdrukugi kohta umbropsu paristades võis hüüda vaid kiitust.

Jah, õigus küll, tal olid linaõievärvi silmad. See võrdlus tuli mul just nüüd, millal vankrimürin mäerinaku taga hakkas vaibuma. Selline linaõite värv, mis pole veel pleekinud päikesepaistel.

Olgu, — mul oli küll pisut kahju oma al-puse pärast, kuid võtsin siis taskust pajupilli ja puhusin. — See on teile, ütlesin sirgetele, krobelse koorega mändidele, mis kasvasid poolringis minu ümber. — See on Vieux-temps'i „Lepikkungas“ ja nüüd järgneb kohe Tshaikovski „Luikede järv“ ning Richardy „Hispaania rapsoodia“.

Jah — aga lõppude-lõpuks on see täiesti ükskõik, millist lugu mängida lihtsal pajupillil, — üht meodi tuleb see ikkagi välja. Seepärast musta vestiga rasvatihanegi, kes algul oli jäänud kuulutama pajupilli, laskis nüüd laulu uuesti lahti ja vint ütles mitu korda järgemööda oma nime noore kase otsast. Kivihunnikul kasvavas pajupõõsas oli tal vist pesa, sinna ta järsku kaduski.

Taevasse puistas helde käsi ohtrasti kuld-kollaseid pilvesulgi, tuul pöördus edelasse ja ilm jahenes pisut.

— Teen pajupillile sõrmistu! hõikasin, nii et kajas kogu mets. Teen suuri ning väikesi tuuleauke manu oma pillile, ja siis, männid, mängin teile alles labajalavaltsi, maretipolkat ning hopslendrit. . .

Olin lihtsalt jonnakas, kangekaelne ning tõrges, et ei läinud koos Turja taadiga heinaloole. Viilu värske karaski eest võinuks julgesti teha pisut tööd, mis ei riku just konti. Ja kes jõuaks lugeda noid mõnusauid rõhatusi, mis manab esile oivaline, parashapu võipiim.

Aga — mets oli minu pärast! Tõmmaku too taat koos oma linaõievärvi silmadega tütreaga võtta loogu, nii et aur taga. Ei tule kirjasolkijat ehakuma ajal, ega tule aovalgekski.

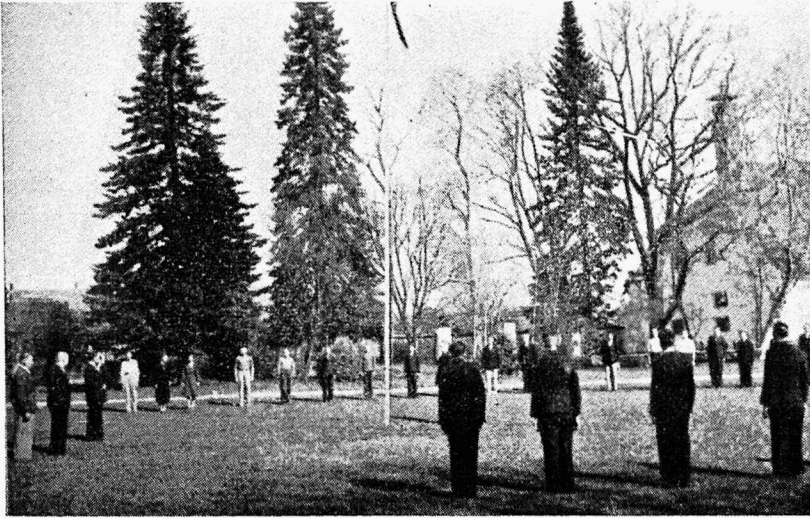
Näe, kus sipelgarajakas! Just minu väike-se varba otsast mõttes ta enesele hammustada pisut kehakinnitust.

Jah — sa ei pälvikski õigupoolest karistust, sihuke pruun putukas, sa ei ole võimeline andma vastust oma tegude eest.

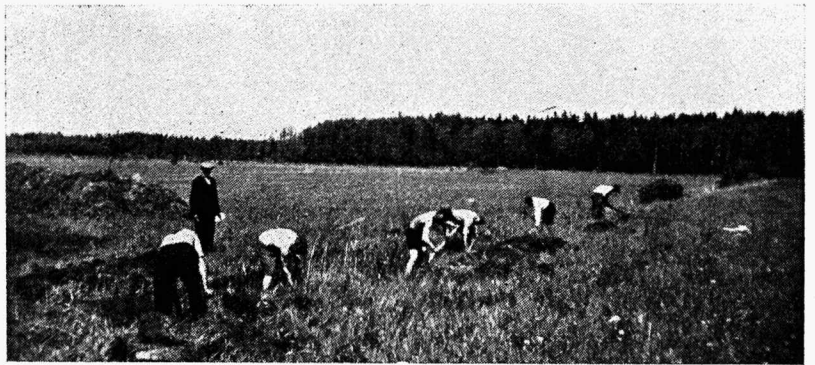
Ma lükkasin ta krookslehele ja ta pidi kastetilkka peaaegu ära uppuma. Siis löikasin pajupillile sõrmistiku.

Nüüd see kõlab palju kenamini. Nüüd võis tekitada aiva mitmekesiseid helimodulatsioon-e.

Maanoored

Õppelaager avatakse lipu heiskamisega.

Uudismaaharimise tööriühm kraavi kaevamas.

Teoreetilist loengut kuulatakse istudes haljal murul.

Õppelaagrites

Lõunatunnil maitseb hästi välikatlas keedetud supp.

Ettevalmistused on lõpul. Kohe algab künnivõistlus.

Kraavikaevamise võistlus nõuab pääle oskuse ja jõu ka vastupidavust.

Puhusin just suurele, mustkollaste vööti-
dega vapsikule, kes laskus lähedase metsnelgi
telliskivipunasele õiele, mis löi kõikuma ta
raskuse all.

— Tutulutututuluu!...

Vapsik pani minema.

— Kuhu on teil nii kiire! hõikasin talle
järele. — Ma arvan, te ju ometi armastate
hääid muusikat? Või pole teil laulukoolu-
mist? — Nohjaa, ta läks.

— Tutulututututuluu!...

Nägin unes, et mul oli janu ja Turja taadi
tütar valas mulle lassist petipiima valgesse
kahekõrvaga lännikusse. Mina jõin, tema aga
kõditas mu kaela kasteheinakõrrega. See tegi
nalja ja ma krapsasin ta käe järele.

Sõrmeviikut haaras peaaegu valus pigis-
tus, see oli nii ebamugav, et lõin lahti sil-
mad.

— Terekest! ühmati mu seljataga.

Madalal poolpihastunud männikännul ist-
tus tugev eakas vanamees. Habe kui kuiva-
nud kadakapõõsas, punakas, mustade viiru-
dega, teravasti kikkis ümber lõuaotsa. Üles-
pidi see läks üha tumedamaks ning vurrud
olid juba peaaegu mustad, süsimustad nagu
juuksedki, mis korratute salkadena rippusid
lambanahkse läkiläki alt.

Päikeselõõsk oli pruunistanud ta pikliku
näo, silmade kitsad pilud kõõritasid kuidagi
ebameeldivalt, kuid näo teravad kortsud tun-
dusid nagu kohlapuusse lõigatutena, mis
võisid püsida sadu aastaid ühede ning sa-
madena.

Mustal vammusel läikis valgevaskne pan-
nal, kaelas rippus tal suur nahkkott, milles
ajuti nagu liigutas keegi, paisutades kotikül-
gi. Vanamehel olid jalas pärnakoorest vii-
sud, tal olid mustad lambanahksed püksid,
karvad sissepoole; see võis nüüd suvel küll
võtta naha leemendama.

— On aga teil neid riideid jaanilämi päe-
vil üll! imestasin avameelselt, olles vastanud
vanamehe teretusele.

— Või lämi vanamehel konti rikub. Ju
see ammune vigur, et soe sigitab, külm tarre-
tab, vastas ta, otsis põuest piika kõvera piibu,
toppis sellesse mustast oinasarvest tubaka-
puru ja läitis taelatükikesega. See polnud
kerge: andis raiuda roostetanud tulerauaga
vastu halli ränikivi, enne kui kargas süütavaid
punakaid sädemeid taelaturjale. Siis hakkas
suitsema piip, levitades lääget, uimastavat
lõhna, mis tekitas iiveldustunnet.

Taevast oli läinud vahepeäl pilve, männid
mühisesid taamal, tiihjal maanteel keerutas
tuul õhku kõrgeid tolmupilvi. Hakkas vilu
ning ebamugav.

— Ju sa vist otsid tööd? küsis vanamees,
kui tõusin püsti, et jätkata oma sihitut mat-
ka. Ta pilk oli luurav ning kaval, hää! aga
veidi kärisev, nagu see tavaline piibusuitse-
tajate juures.

— Mina olen Vihuri talu peremees Hoik,
nojah, Hoik, seletas ta. — Või see talugi
siit kaugel, väevu tunnitee Lääne poole, tuleb

minna siitsamast läbi metsa kuni Näsiraba-
ni, selle sirget serva kaudu ümber järveotsa
Palupedaka heinamaani, säält Rüisakünkani
ja siis paistavadki juba Vihuri vanad katu-
sed. Näed sa, kuiv hein osalt otsapidi saad-
udes, kuhjategemine tuleb kukile, tulin
lausamaale kaema, ehk saab sulase paariks
päevaseitsmikuks kodurahvale lisaks. Lähen
siit mööda, vaatan, priske mees haruli jalu
und hingamas. Mis nüüd muud, kui keeru-
tame kaup valmis.

Ega alati maksa alp olla, manitses mõist-
lik mõte. Ei piisa kauaks vaigust ning lepa-
koorest, varsti lööb vats pilli ja suhu nõrgub
vett, mõteldes tüsedale toidule. Siis tuleb
taludest osta toitu, aga kuidas ütles Turja
taat: mida higisem nahk, seda magusam
leib.

— On teil odrakaraskit? küsisin vaname-
helt. — On teil hüva värsket puulusikaga
tehtud taluvõid?

— Sa nihkud nagu haritlaste poole, uri-
ses vana peremees, piiludes mind vasaku sil-
maga. — Haritlastest küll kunagi tüsedaid
töömehi pole olnud, suur tarkus tirib konti-
dest tugevusüdi välja, tühi tarkus puhkab
torusmökkadega tuult läbi luuputke — uu!
Uh—uh—uh! No-jah, aga mul on vaja vaid
sihukest selli, kes aitab loogu võtta, riisuda
ning kuhjakukil toimetada. Oled nõus, mis?
Ma olen üksik meesterahvas, mul ei ole su-
gugi nii kerge lahkuda kodunt, et hankida
päevilisi. Nimeta palk, vennike, ja lööme
käed kokku. Vihuril on võid. Vihuril on ka-
raskit, Vihuril on meemõdugi.

Ta rääkis esihammaste vahelt, piibu kõi-
kudes suus. Hambad olid pikad kollased
ning tugevad nagu rehapulgad, parkunud tu-
bakasuitsust. Ta rõivadki lõhnasid selle
järele.

— Ei! Kui minna, siis vaid Turjale. Vaid
Turjale! arvasin poolkõvasti, aga tema kuuli-
s.

— Turjale! hüüdis ta halvustavalt ning
hakkas läkatades narma. — Turjalt saad
poole sellest palgast, mis maksan sulle mina.
Neil sääl mäerinnakul pole kunagi küllalt
raha, nad ei oskagi koguda seda, nad ei viit-
sigi seda teha. Sääl lüüakse vaid tralli ning
süüakse hapusid räimi külmade vesikartuli-
tega. Sõnaga — nigelad naabrid.

— Olgu, — tulen kaasa, otsustasin vii-
maks. Nii saabun ilusasti Turja taluni, mõt-
lesin siis. Ja ma olin tänaseks juba küllalt
närinud nõrevaiku.

— Aga palk? küsis vana peremees. Enne
räägime palk sirgeks, siis võtame matka talle
alla.

Mida talle üteldagi? Noh, ükskõik:

— Turja taat lubas ühe uue hõberaha
päevas.

— Ja mina annan kaks! Kaks jah! Jääb
sellega?

— Olgu, ütlesin mina. — Vaatame järele.

— Siis lööme sellepääle käed, ütles tema.

— Või mul selle vastu, arvasin mina.

Ta haaras mu käe, pigistas selle oma karvasesse pihku ega lasknudki enam lahti. Ja siis me sööstisime suisa tihedasse võssa, vanamees kiiluna ees, mina pooleldi tema taga. Ikka nii edasi Loodekaare suunas, üha enam päikeseveerangu suunas raiestike, võsade ning sooservade kaudu. Olin teinud hästi, pannes vahepeäl saapad jalga. Kõikjal sin leidus teravaid murdunud oksa ja ajuti välgatdas jänesekapsaste vahel sarapuukarva rästikuid.

Läbisime tiheda kuusetihniku, mille all kasvas nigelaid kahvatuid jänesekapsaid, möödusime väikesest, kuivanud rohukuluga kaetud soost. Siis hüppasime üle paarist laiast ning sügavast turbamaasse kaevatud kraavist ja vana Hoik, minu uus peremees, nihutas pisut nahkmütsi otsaesisel, pühkis käeseljaga näol leemendavat higi ja ütles:

— Hõh-jah, selle va kolmeharulise männikututi tagant algavadki mu põlluotsad ning heinamaaäär. Küllap oleme varsti päral.

Ja ta vehkis kiiresti edasi, sikutades mind kaasa. Ta oli vana ning morn, kuid tugev nagu sõnn. Kordagi ei väärahtanud ta jalga, viisk tatsas viisu järele eksimatult mättalt mättale; üha kõvemini klammerdus ta käsi minu sõrmede ümber.

Jõudnud järsakale sõnajalgu ning kuradi-käppi täiskasvanud männikuservale, vana peremees peatus hetkeks, tõmbas sügavasti hinge ja tõstis kongusnina otsegu midagi haistes kõrgemale. Ta liigutas pääd nagu peni, kes püüab õhust avastada mõnd ebatavalist lõhna, mis on kauge ning nõrk.

Torkasin sõrmega tema küljel rippuvat nahkkotti. Kotis rabeles keegi, häälitsetes nagu läbi nina pikalt ning kaeblikult.

— Kes säääl sees on? küsisin. — Kes säääl rabeleb?

Vana peremees sai järsku väga vihaseks.

— Mis see sinu asi on! karjus ta, silmade muutudes kitsasteks kriipsudeks teravakortsulise näo tubakakarva taustal. — Sina oled sulane, sinu asi pole pärida peremehelt, mida ta kannab kotis. Mina on peremees, saad aru, peremees olen.

— Käi kuradile! sai täis minugi süda. — Pole mul tarvis lõmpsida su kõrti. Vaju koju ja nohise, ma pole ühti nii sõnakuulelik nagu sa arvad, ütlesin ja tõmbasin lahti käe.

Kuradile saatmine vedas kõvera naerumüige vanamehe kohlapuunäole. Silmanurkadest see algas, lõppedes õhukeste sinakate huulte juures.

Küllap olin pisut ülearu... ruttas kähku pehmemdama oma vastlausutud sõnu. — Olin neh pisut turtsakas, veidi ülearu äkiline.

Ta patsutas mulle õlale ja võttis uuesti mu käe oma pihku.

— Noh, nädalapäevad saame läbi. Kui kuhi valmis, siis pistame pasknääri kuhjavarada otsa, riputame harimalkadele nõiakollasid ning tantsime torupilli järgi polkakat.

Vana Hoik kõpsutas jalga.

— Siitsamast algabki minu talu piir, setletas siis asjalikult.

Männikuservalt algas soine heinamaa, tulvil võhumõokadest, milliste vahelt sinetas paiguti roostevett. Meie läksime mööda heinamaaserva kuni hagudest teeni, mis oli rajatud lausmaa sohu.

— Saame veel õkva enne päikeseloojangut koju, arvas vanamees, vaadates lehepõõsa varju vajuva päikese suunas, mis oli taas pugenud välja pilvesaba tagant suurena ning punasena. Horisondil aga sinas kitsas, aeglaselt kerki pilveserv.

Haistis taas õhku, vedas haisu, nina pooleldi vastu taevalage, kõrvad liikumas nahkmütsi all.

— Täna ta hakkab kolistama, pomises endamisi, vaatas veel pilve suunas ja ruttas siis kähku edasi lauapindudest aia suunas, mis piiras taluhooneid. Hoonete õlgkatused olid vajunud vanadusest looka ja kattunud turvapruuni samblaga.

Must karvane peni, punased silmad õelad, käik hiliiv ning varitsev, tuli meile vastu. Ta ei teinud vähematki häält, ligines mulle, saba sorgus, ja napsas siis urisedes mu säärsaabastatud jalga. Siis vana peremees virutas talle jalaga ribide vahele ja peni ronis kiunudes minema.

Suure roostetanud võtmega avas vanamees ragiseva väravaluku, juhtis mu õue ja sulges siis värava taas, keerates võtit kaks korda ringi. Vaatas siis vilksti vahepeäl pisut kõrgemale kerkinud pilve suunas ja ütles:

— Täna ma sulle enam tööd ei anna. võid ennast välja puhata, et homme hommi-kul saaksid seda aegsamini tõusta.

Eemalt puude vahelt tuli kaks tööinimest, mees ja naine, rehad õlal, naisel käeotsas savit piimalähker. Nende otsegu puust väljajahutatud labaste nägude ääretu tuimus ning ükskõiksus tundus võõrastav ja kummaline, nende pilgud siirdusid kuskile tajumatusse kaugusse, nad käisid kangeil jalul, taitudes ning lohakalt. Olid vist väga väsinud päevasest tööst.

— Kas loog on ülal? küsis peremees järsult.

— Jah, vastasid mõlemad nagu ühest suust, õõnsalt ning tuimalt, möödusid aeglaselt ja sisenesid majja.

— Rohkem inimesi enam talus ei olegi või? küsisin peremehelt. — Siin näib kõikjal valitsevat kabelirahu.

— Jah, ega mu talu polegi nii suur, et pean siia tooma terve pataljoni inimesi. Puusik ning Tohi teevad nelja inimese töö ja saavad kahe palga; oleks sihukesi enam, siis tooks talupidamine tublisti tulu.

Sisenedes hämarasse perekambrisse, mille kaks madalat neljaruudulist akent vaevu suutsid imeda ruumi vajalist valgust, mingi ebaõdususe tunne vallutas mu ainsa hetke keste, tingituna võib-olla kambri nukratooni-lisusest.

— Istu lauda ja pargi vats täis! ühmas peremees tagakambri nagisevalt ükselt, kadudes siis selle taha. Sammude kajagi hajus eemal olematuks.

Akna all, tugeval jalakalõhanditest kokkulöödud ning tasaseks tahatud laual oli puukaussiga tatraputru, kollane võisilm keskel. Hapupiima saviliuas, kuivanud rukkileiba, punane puulusikas ja musta pääga väits.

Ei olnudki karaskit. Ei olnudki hüva peptiima, mida lubas Turja taat. Mind siiski lohutas teadmine, et Turja talu oli siin lähedal ja et ma esimesel võimalusel lähen sinna. Ja lõppudelõpuks kõlbab helpida ka tatra-puder, liiategi, kui see on keedetud hästi pehmeks ja lisandatud tublisti võid torkesilma.

Minu süües kamber üha hämardus, kuna pilv tõusis kiiresti vesikaarest, töötades õõseks aiva tubli vihmasagara kuumusest ning kuivusest pragulisele maapinnale.

Vana peremees kõhmis kärsitult tagakambrist, tõmbas lahti ühe eeskambrist kuskile kõrvalruumi viiva ukse ja hüüdis sinna:

— Tohi, kas kõik korstnad suitsevad? Pikker ronib pilvega taevalage mööda üles.

— Ei, vastas naisehää! — Praegu just läidan esimeses koldes lõkke; korsten ei tõmba täna sugugi ja laastud ei võta leeki külge.

Vanamehe lõualuud naksatasid.

— Siis kalla, tainapäa, tõrva kolletesse! karjus ta ärevalt. — Vala tõrva kõigesse kolmesse koldesse korruga! Ja kas talliüksed on kinni, kas panid aidakatuse otsaluugi hoolega rampi, Puusik?

— Panin rampi, vastas unine mehehää! kõrvalkambrist.

Välgu sähvatades vana peremees võpatas lausa, ahmis õhku ning puristas, ehkki pilv oli alles poolest taevast ja äike kaugel. Välisukse link peos, ta pööras veel korraks ümber ja hüüdis:

— Tohi, kas nüüd tormavad kõik korstnad?

Kõrvalkambrist kostis tulepraginat, puhuti leeki ja siis vastas endine hää!:

— Nüüd on igas koldes tõrvatuli.

Peremees väljus õue. Ma vaatasin aknast ja nägin, kuidas ta jooksis mändide tiheda katuse all poolküürakil, kadudes siis tüvedevahelisse hämarusse, nahkkott endiselt riimaga kaelas. Jooksusuunas minu teada ei olnud hooneid, vaid suur kiviahervars oli valendanud põõsaste taga, kui möödusime säält ennist, et minna majja.

Lõpetanud õhtusöögi, väljusin, et hingata pisut värsket õhku. Kambris oli soe, rusur ning kailulõhnane, mis ajas ümaseks pää. Olin otsustanud home päeva veeta siin, tolle kummalise vanamehe juures, hankida lähemaid teateid Turja talu elanike kohta ja õhtul minna sinna. Linaõieke nüüd kindlasti enam ei oodanud mind, seda suurem on ta ülatus.

Kuid väljaski ei olnud lugu palju parem. Äikese-eelne õhk oli tüün ning raske. Pigmusta tõrvasuitsu paiskus kõigist kahest korstnast, laskudes umbses õhus alla maapinnani, kus see levitas hingematvat tõrva ning kärsahaisu.

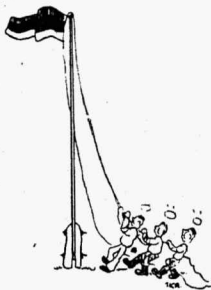
Selline totter vanamees: nagu peaks tõrvasuits tagasi hoidma pikset!..

Ei, ära siit! Alla heinamaale, värskesse õhku, heinasitkate ja rääkude juure!

Kerge oli küll otsustada, kuid äraminek ei olnudki nii lihtne. Kõrge püstaed piiras kõikjalt õue, see ulatus mul kaugelt üle väljasirutatud käte. Aia püstlaudade otsad olid teritatud.

Esimesi raskeid vihmatibasid langes pilvest, välgusähvatused üha sagesid ning kõmised äike tõi enesega äkilisi tuuleile, mis rabasid kolmekordse suitsusaru kolmest kõrgest korstnast, mässisid selle kähku ainsaks mustaks palliks, tõukasid siia-sinna, kuni hajutasid eemal soo kohal, tulles siis taas vahepääl korstnatest kerkinud suitsupostide kallale.

Alles siis tulin tagasi kambrisse, kui välk vihvahtas alla otse mändide taha, sinna, kus õhtuhakul oli valendanud kiviahervars. Välgule järgnes kiunuv kargaltus, kogu tae-

Maanoored õppelaagris:

1. Laagrilipu masti vedamine on esimene toiming.
2. Laagritöö tiivustab noori.
3. Kehalise kasvatuse õpetaja lihviv maanoore puist keha.

vaalune ragises hetkeks nagu sisselangev kirikulagi, ja siis hakkas valama ränka sooja vihma, iga tilk laetud elektriga.

Kõrvalkambri uks oli suletud, midagi ei kostnud säält päälle tulepragisemise kolletes. Viskusin samasse puupingile ja uinusin otsekohe.

Virgusin. Haarasin huupi ja tabasin kassi käpa, mis evis peeneid nõelteravaid kiüisi.

— Eksid, kiisukene, ütlesin mustale, kohevil karvadega kassile. Mu kõrisõlm pole kaugeltki hiir, kuigi see nii kenasti liigub. Sa peaksid mäletama, et hiirtel on pikad sabad.

Silitasin teda, ta turtsus algul vihaseks, kuid leppis viimaks, hakates tasakesi nuruma. Tal olid suured kollased silmad.

Peremees oli vahepeäl käinud toas, tühi nakkott rippus seinal mustaks värvitud puunagi otsast. Keegi oli koristanud laua ja kõrvalkambris pragises endiselt tuli.

Peremees tuli tagakambrist, haigutas ja ütles:

— Täna öösel magasid pilla-palla, õhtuks lasen Tohi tallilakka korraldada tubli aseme, siis võid säält pöönutada päevaväsimust.

Seda ütelnud, ta kiirustas välisukse juure ja sõnas selle vahelt:

— Tohi toob sulle hommikuhakatist ja siis kohe heinamaale; ilm on ilus, — kuhi vaja valmis teha.

— Öösel sadas, hein ju märg, arvasin mina.

— Ei piksehoog üle Suurejärve lähe, ütles peremees. — Kui kahistab kõrjate kohal, siis kahistab kuival. Ei sellestki pilvest sadanud vihma sinnamaale; alles hommikul käisin vaatamas: kaste vaid ergas krookslehtedel.

Väljas oli päikesepaisteline ning tuuline hommik, maa auras vihmast ja õhk oli värsk.

Keerulisi radu kaudu siirdusime alla järveperveni, suure hõbeselge veega järve per-

veni, mis lebas vaiksena orus, nagu vesi hiiglasuures silmapesuliuas.

Hiiglasuur võik mära vedas kuhjalava juure saomürakaid; ta ootas vaid märku Tohilt, et siis pooleldi jooksuvalu kiirustada kuhjategijate suunas, noorte kaskede lohised saos all. Saoteele jäi pikki heintest rullunud torte rehatöö jaoks, nüüd polnud aega sellele mõelda.

Tohi oskas hästi oma ametit, hobune kuulas ta käsku, ta mõistis nii vedada, et ühestki saost ei pudenenud liigselt heinu, ehkki heinamaa oli künklik, tulvil mätastest.

Männikoort meenutava näonahaga Puusik, omaette nohisev sulane, tõstis heinu koos peremehega ja mina olin kuhjaotsas.

Olin teinud kuhja juba poisikesepõlves, oskasin seda ametit päris hästi. Minu tehtud kuhjad olid alati nagu pudelid, ühtlased ning tihedad, varras alati parjasti keskpaias. Tüdrukutel läks aga pää alati viltu. Kuhi ajas mao laiaks, kaldus ühele küljele või jälle tõmbus järsku teravaks, nii et vihmavesi pääses heintesse.

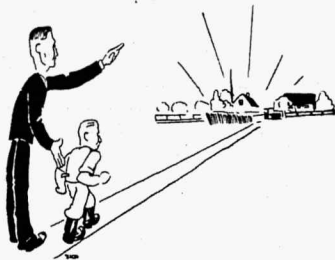
Kaugel pikuti luhta, kuhu lendasid linnud, läbi virvendava õhu helkis valge kogu peaaegu juba valmis kuhja otsast. Säält oldi meist virgemad. Ma nägin vaid üht inimest askeldamas kuhja ümber.

— Kes nood säält? hõikasin alla, osutades üle luha.

Peremees pomises midagi pahaselt, haaras siis hangu ja kihutas mulle üles kuhja otsa sellise sületäie heinu, et oleksin peaaegu alla tilkunud. Siiski, kuulsin midagi Turja-rahvast.

Ja Linaõieke? Ju ta toosama oligi, kes liblikatiivana valendas kuhjakukil.

Hõiskasin ning keerutasin mütsi. Ronisin kui orav kuhjavarda tippu, et oleksin hästi nähtav. Põimisin jalad ümber varda, pistsin pottlakkeri ning pikapeetri suhu ja vilistasin otsekuu auruvedur. (Järgneb.)

4. Lektorid seavad üles ilusad eesmärgid ja juhivad nende poole.
5. Selgitatakse meistrid, õppinud töölised ja õpipoisid kõigil tööaladel,
6. Laagrit külastanud vanad ammutavad endalegi jõudu ülekeevast noorusest.

Maanoor musitseerimas.

Käesoleva ajakirja veergudel on varemalt juttu olnud maanoorte musitseerimise võimalustest. Need sõnavõttud on piirdunud enam teoreetilise käsitluse pinnal, kuigi sinna juure on vahel kuulunud ka mõned väikesed mängupalad. Töötanud ümber ajakirja toimetuse soovil teatud seeria lööklaule, missugused on maanoorte hulgas enam-vähem levinud, olen andnud neile säärase väljatöötuse, mis on rakendatav igasuguses olukorras, s. t. seda, et sooritatavas tegevuses saadaks rakendada parajasti käepärast olevaid vahendeid. Saateosas võidakse seega kasutada väga mitmesuguseid pille: viiulit, klarnetti, flööti, mandoliini, isegi tenor ja bariton osutuvad rakendatavaiks.

Vaatleme esiteks mõnd põhimõttelist küsimust. Transponeerivad pillid, nagu klarnett, trompet, tenor jt. tuleb tooni võrra kõrgemalt mängida, s. t. noot tuleb kirjutada sellele pillile ümber fa-mažoori. Gitarri kaasmäng on muidugi siis sobiv, kui on rakendatud kõrgemad pillid. Hästi võib aga kasutada ka harmooniumi, klaverit või tsitrit. Kui rakendada saateinstrumente, tuleb vaadata kui palju on kasutatud pille, millised mängivad viisi. Igatahes tuleb valvata, et saade ei summutaks viisi. Harmooniumi, klaveri, tsitri ja gitarri mänguks on kasutada vastavad tonaalsuse tähed.

Tüki mängimise juures tuleb kuulajaile pak-

kuda teatud vaheldust ja see on saavutatav sellega, et kord esitatakse pala lauluga ja pillidega, siis üksinda pillidega, siis vaheldumisi — teatud fraas ainult lauluga, kusjuures ainult üks saateinstrument akkompaneerib (harmoonium, tsitter, gitarr), siis üksikute pillide soolod jne.

Pandagu hoolega tähele ka sünkoope. Kuigi mõnikord lauldakse pääst teatud sünkooiline viis õieti, ei tehta seda sagedasti enam

noodist mängides ja säärane rütm: lauldakse või mängitakse nii või . Esitatud sünkooibi perfektseks omamiseks on soovitatav harjutusi teha järgmiste silpidega ta-ra-a-

ra, kusjuures mõeldakse väike rõhk kolmandale silbile. Sünkooip veerand- ja poolnoodiga on kergem ja ei peaks vajamagi erilist harjutust.

Ajakirja käesolevas numbris avaldatud laul „Jää jumalaga!“ on oma loomult tango, kuid see sobib kasutada ka marsilauluna matkadel, seltskonnalauluna, ettekandelauluna või muusikapalana väikesele orkestrile.

A. Velmet.

Jää jumalaga!

Tango. Sõnad: Joh. Porri.

LAUL

On möödunud i-lu-sad a-jad, möödunud noorus ja ar-mas-tus! Sääl kaugel, kaugel

SAADE

B Es B Es B

Läänes, kus mu kodu ja sünni-maa! Mull meelestub väi-ke-ne ma-ja, minu ko-du ja sünnipak. Sääl

Es B Es B Es B

kasvatas mind armas ema, oh kui kaunis sääo - li kõik! Ma lahkusin jädavalt Sinust, nüüd võõrsil pean randa-

Es *As* *Es*

ma. Saatus karm ei ta hooli nüüd minust, vaid piitnab mind lõpmata! On möödunud i - lu-sad ajad, möödunud

As *As* *Es* *B* *Es* *B*

noo - rus ja ar - mas - tus! Sääl kau - gel, kau - gel Lää - nes, kus mu ko - du ja sün - ni - maa! Jää

Es *B* *Es*

ju - ma - la - ga, ei e - nam näe ii - al ma Sind! Jää ju - ma - la - ga, vaid kaugel näen Sinust und!

As *Es* *As* *Es* *B* *Es*

Esimesed Sikasaare Mängud.

Humoresk.

Igäiks tunneb Sikasaare alevikku. Esimese pilguga aga ei näe süäl midagi iseäralikku ega omapärast, mis laseks oletada selle poollinna suurt sisu. Aleviku kingsepa silt on samuti viltu nagu igas teises alevikus, pagari maailmatusuur kringel on samuti pääsukeste poolt üle vöõbatud nagu mujalgi. Poodniku aken on tüüs kiilutud lehmakette, laternaid, kohvipakke, lambitahte, äädikapudeleid ja luitunud särke nagu ikka. Kuid kõigi selle tavalisuse keskel elavad inimesed, kellede tööind ja elamiselust on võrdlematu.

Sikasaare 563 elanikku on koondunud 28-sse seltsi, liitu, ühingusse ja ringi, milledest mõne nimi on niisama pikk kui teise põhikiri, ja vastupidi. Igal laupäeval ja pühapäeval juhtub süäl midagi: kas korraldab Unistajate Liit vägeva maskeraadi, või Loomade Austajate ja Armastajate ring suurejoonelise rottide hävitamise nädala, või avaldab ennast mõni ühing või selts vastavalt oma põhikirjale. Kui Nizzas korraldati karneval viinamarjade korjamise puhul, peeti Sikasaarel enmenägematu lillepidu valminud seente auks. Kui Tallinnas pidutseti Eesti Mängudel, siis...

Sikasaare spordiseltsi „Vanemuine“ juhatust istus koos. Ilm oli kuum ja kärbseid palju. Esimehe päälael istus suur kärbseema ja silus esimeste jalgadega oma lonti. Sekretär kastis iga 11 sekundi järele sulle tindipotti, kuid kirjutada polnud tal midagi, sest ideede allikas oli kõigil ära kuivanud. Arvutati nimelt, kuidas täita järgmise pidu eeskava. Kõik, mis vähegi uut, oli tehtud ja nüüd oli vaja midagi uut, mis publikut huvitaks. Lõpuks lõi kassapidaja rusikaga lauale ja ütles: „Korraldame Sikasaare Mängud!“ Sellega oli asi otsustatud, ehkki abiesimees ja ametita lüge ei taibanud neist mängudest midagi. Valiti komitee ja mindi laiali.

Varsti ilmusid poeustele kuulutused, et Sikasaarel korraldatakse sel ja sel kuupäeval Sikasaare Mängud ja nii edasi. Algas täpselt kell 8 hommikul, päüle aga hakkab kell 12 päeval. Rahvas muutus kohe elavaks ja hulgakesi mindi pääkorterisse registreerima.

Mängudepäeva hommikuks oli võistlejaid 216 ja võistlused algasid täpselt ettenähtud ajal pooletunnilise hilineemisega.

Kuna mängud toimusid mitmes paigas, on parema ülevaate saamiseks hää jälgida võistluste protokolle, millest esitame tähtsamad paragrahvid.

M a s t i r o n i m i n e .

1. Endel Raks — Sikasaare lastewiaast. Auhinnaks nokaga müts.
2. Madis Müür — apteeker, püksitraksid.

Seejärele tuli võistlus katkestada, sest võrtspoodniku Ivan Mulla all murdus mast pooleks ja Muld vigastas kukkudes 14 inimest. Õnneks jäi Ivan Muld ise täiesti vigastuseta. Auhinnaks ettenähtud kraenööpidest sai võistleja ainult esimese.

U j u m i n e .

Võistlejail tuli ületada 15 m laiune jõgi. Võistlejaid oli neli. Köster Juhan Mahla viis vool kohe allavett. Ta püüti kilomeeter allpool noodaga kinni. Kooliõpetaja Tõnu Kask oli juba ujunud üle poole, kuid lõi siis kartma ja tuli tagasi. Maaler Ants Viis vajus kohe kalda ääres põhja. Ainukese üleujuja tagajärg tuli tühistada, sest selgus, et ta oli kogu aja ühe jalaga põhjast tõuganud. Kõik võistlejad said auhinnaks „Ujumise õpetus vees“.

M a a d l e m i n e .

Kaupmees Martin Piim sai esimese koha ühegi võistluseta, sest kõik vastased andsid talle loobumisvõidu. Hiljem selgus, et kõik vastased võlgnesid hr. Piimale suuremaid või vähemaid summasid.

M ä r g i l a s k m i n e .

Relvaks: jahipüss haavlitega. Kaugus 10 meetrit. Märk: 10-ringine 300-m normaal-märk. Laske 30.

1. Endine kardavoi Mihail Muru 9 silma.
2. rätsep Kustas Soni 2 silma.
3. poesell Aadu Nööp kõik mööda.

100 m j o o k s .

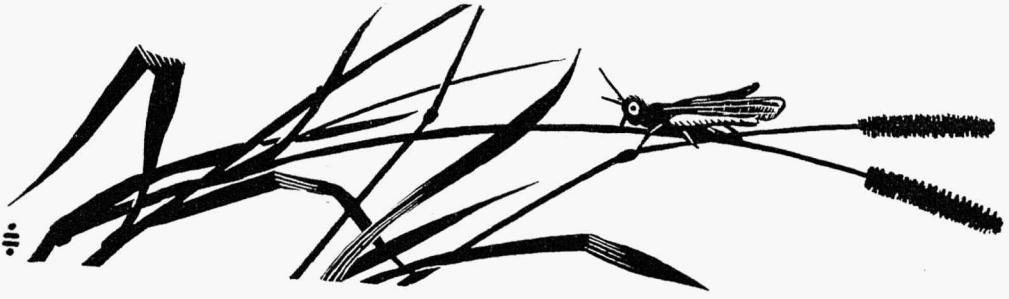
1. Kellasepp Peeter Suur 9,2 sek., uus maailmarekord.
2. ja 3. ajad jäid selgusetuks, kuna Peeter Suur jooksis ajavõtjale otsa.

L u u l e t a m i s v ö i s t l u s .

Esikohale tule keegi läbisõidul olev proovireisija. Ta tuli võistluspaigale, heitis murule, magas poolteist tundi õiglast und. Süis ärkas ja otsekohe kirjutab valmis oma esikteose. Tema luuletus oli järgmine:

Kõige suurem luuletaja
ei saa ennast avaldada,
sest ta kirjaoskus väike,
ei ta tunne tähti kõiki.

See kirjanik on unenägu,
kes teeb nii mõndki luuletegu.
Nüüd ma jään te otsust oot'ma,
auhinda esimest ka lootma.

Ravitaimede kogumisest ja kasutamisest.

Meie esivanemad tarvitasid haiguste arstimiseks peamiselt mitmesuguseid taimi ja neist valmistatud rohtusid. Kord peeti nende rahvalikkude arstirohtude tarvitamist üheväärseks ebausuga, kuid viimasel ajal on paljud teadlased uurinud taimedes leiduvaid mõjuaineid ja tulnud otsusele, et vanarahva tõekspidamisid on osutunud õigeteks. Paljud metsikult kasvavad kui ka kultuurtaimed sisaldavad endis väärtuslikke aineid haiguste ravimiseks. Enamus apteekides müütavatest ravimitest on valmistatud mitmesugustest taimedest.

Igaüks, kes tunneb taimi ja neis leiduvaid mõjuaineid, võib muretseda endale vastavaid ravimeid kodusel teel, end mõnestki haigusest terveks arstida ja mõnegi haiguse ära hoida.

Teise auhinna sai kaupmees Mägra 15-aastane tütar. Tema laul oli nüisugune:

*Ma igatsen Sind päeval, ööl —
ma igatsen...
mu mõtted Sinuga on tööl —
mu mõtted...
Sul' kiidulaulu laulan ma —
Sul' kiidu...
kas või kahe häälega —
kas või...*

Kolmas auhind jäi välja andmata, sest luuletus oli kirjutatud nii halva käekirjaga, et sõnadest täiesti võimatu oli aru saada. Luuletajad said auhinnaks raamatu „Sõnnik ja kompost aiaväetisena“.

Pääle nimetatute võisteldi veel maratonis, potilöömises, kaardimängus, naljaheitmises jne., kuid nende alade protokollid on läinud kaduma.

Üldiselt õnnestusid Sikasaare Esimesed Mängud üle ootuste hästi, missugune asjaolu annab korraldajaile julgust mõelda juba järgmiste ettevalmistamisele. Selleks jõudu ja edu!

Köögiviljade mahlad.

Suvi ja sügis on rikas mitmesuguste aiasaaduste poolest. Järgnevas vaatleme mõningaid köögivilju, millede mahlades on leitud väärtuslikke aineid mitmesuguste haiguste vastu.

Kurk. Kurgimahl on tuntud januvaigistava, jahutava ja rahustava ainenä haigetele. Ka iluravivahendina on kurgimahl häid tagajärgi andnud. Kurke toiduks tarvitades ja kurgimahla nahka hõõrudes muutub nahk pehmeks ja värvilised laigud ja punetus kaovad näolt.

Porgand. Porgandimahl on tarvilik lastele, eriti aga siis, kui lastele hakatakse andma varakult emapiima asemel lehmapiima. Porgandimahl sisaldab rikkalikult lubjasooli ja teisi väärtuslikke aineid, mida lehmapiim ei suuda anda küllaldasel määral. Aga mitte ainult imikutele, vaid ka suurematele lastele ja noortele on porgandimahl väga tervislik.

Redis. Redisemahl sisaldab endas eetrilist, väävlit silandavat õli, mis arstide tähelepanekute järgi on eriti hääd mõju avaldanud sapikivide ja sapipõie põletiku puhul.

Söögipeet. Söögipeedimahl mõjub väga hästi seedimisele. Söögipeet on avaldanud hääd mõju gripi, katarride ja krooniliste neeruhaiguste ravimisel.

Tomat. Tomatimahl tekitab isu ja mõjub hästi seedimisele, seepärast on tomat asendamatu laste toitlustamisel ja haigete juures, kes kannatavad isupuuduse all.

Sibul. Sibulamahl on väävlisisaldusega eetrilist õli, mis mõjub hästi kogu seedimis-aparaadile. Mõjub hästi kõrge vererõhu ja veresoonte lupjumise puhul. Sibulamahl on hääd pääle määrada mitmesuguste putukate hammustamise või nõelamise puhul.

Ravitaimede korjamine ja alalhoid.

Värsked taimemahlad saab kasutada ainult piiratud osa aastajaast, seepärast on hakatud taimi ja nende osi kestvamaks alalhoiduks kuivatama. Kuivatatud ravimtaimi võib enda tarbeks alal hoida aasta ringi. Neid on võimalik müüa ka apteekidele kindlaksmääratud hindadega.

Et ravitaimed säilitaksid oma tervendava mõju ja et neid oleks võimalik müüa, tuleb korjamise juures lähele panna järgmisi nõudeid.

Taimede maapinnapääsede osade korjamine peab toimuma selge, päikesepaistelise ilmaga, pärast hommikukaste kuivamist, millal korjatakse taim on väliselt täiesti kuiv. Niiske ilmaga või märjalt korjatud taimed muutuvad kuivatamisel käärimise, hallituse jt. seesuguste rike tõttu väärtusetuks.

Korjamisel tuleb tõsiselt silmas pidada, et korjata võib vaid neid ravitaimi, mida korjaja kindlasti tunneb.

Korjatisse ei tohi sattuda võõraid taimeosi või muid kõrvalisi aineid, mis ilmselt vähendavad saagi väärtust.

Hoiduda tuleb ka nn. röövkorjamisest. Nii ei tohi ühest ja samast kohast noppida ära kõiki taimi, õisi, seemneid, juurikaid jne. Maapinnapääsede taimeosade kogumisel ei tohi taimi ühes juurikatega kiskuda mullast välja, vaid seda tuleb teha lõikamise teel, kasutades nuga, kääre või lambaraudu. Ka juurikate või juurte väljakaevamisel püütagu osa neist maapinda jätta. Samuti ei tohi koort võttes puud ega põõsaid üleni ära koorida, mille tulemusel nad hiljem paratamatult hävivad.

Korjata tuleb ainult neid taimi, mis ei ole rikutud ega vigastatud röövikuist, ussides ega teistest kahjuritest. Õisi ja teisi õrnu taimeosi ei pea korjatama kottidesse, kus nad kergesti kortsuvad, pudenevad või käärimise tekkimise tõttu palavaks muutuvad. Selleks otstarbeks on soovitatav tarvitada korvi, sõela või riidest põhjaga varustatud raame, mida tõhusalt võib kasutada ka hiljem taimede kuivatamisel.

Nii korjamisel kui ka kuivatamisel peetagu meeles, et korjatud taime päämine tähtsus seisab selle ravivas toimes. See igale ravitaimemele eriomane toime sõltub temast peituvast mõjuainest. Viimast aga sisaldab ravitaim nõutaval määral vaid teatud arenemisastmes ning aastajal ja sobivates tingimustes. Järelikult tuleb ravitaimi või nende osi korjata õigel ajal.

Kuna ravitaimede korjamine on seotud nende arenemisastmega ja viimane sõltub omakorda ilmastikuoludest, maapinnast jt. tingimustest, siis tuleb kinni pidada järgmistest üldnõudeist:

1. Õied korjatakse noortena, varsti pärast nende puhkemist. Vanemate õite raviv toime on nõrgem ning nad on nii korjamisel kui ka kuivatamisel kergesti pudenevad.

2. Lehed korjatakse taimede õitsemisel või enne õite puhkemist, millal nad on täiesti välja arenenud. Hoiduda tuleb vanade lehtede korjamisest.

3. Marjad kogutakse valminult.

4. Kogutaim korjatakse esimeste õite puhkemisel.

5. Kasvud ja pungad korjatakse kevadel — enne puhkemist.

6. Koort võetakse kevadel, millal koor on lahti.

7. Seemned tuleb koguda veidi enne lõplikku valmimist.

8. Juurikaid ja juuri kogutakse sügisel, kui taim on täiesti välja arenenud ning närtsimas. Seda võib aega teha ka varakevadel, enne noorte lehtede tärkamist. On juurikad või juured välja kaevatud, vabastatagu need hoolikalt mullast ja muust ülearusest ning pestagu siis jaheda veega. Selleks võib neid asetada sõelal jooksvasse oja- ja jõevette.

Ravitaimede kuivatamine.

On taimed korjatud, tuleb viivitamata asuda nende kuivatamisele. Kuivatamist toimetatakse varjulises õhurohkes ja tolmuvabas kohas, ent mitte pähkese käes. Päike ja liigne kunstlik soojus rikuvad droogi, muutes nende loomuliku värvust. Taime loomuliku värvuse säilitamiseks tuleb arvestada kogu kuivatamisaaja kestel.

Kogutaimi — varred koos lehtedega ning õitega — võib kuivatamiseks siduda kimpudesse ja asetada siis kuhugi varjulisse kohta tuuletõmbuse nõõrile. Õied ja lehed laotatakse õhukese kihina kas riidest, traadist või vit-sadest põhjaga raamile või sõelale ja paigutatakse siis kuhugi sobivasse kohta katuse alla, kus nad kuivamisel oleksid kaitsitud vihma eest. Juurikad ja juured lõigatakse läbi enne kuivatamist põigiti ja tarbekorral ka pikuti, kusjuures lõikamisel on soovitatav võtta eeskujuks apteegist toodud droogi proovid. Peenemad tükid võimaldavad ühtlasemat ja kiiremat kuivatamist. Viimast soodustab ka kuiva droogi sagedane segamine, mida tavalisel kuivatamisel tuleb teha vähemalt paaril korral päeva kestel. Juurikaid, juuri ja marju kuivatatagu soojas kohas, ahju läheduses või pliidi, kusjuures temperatuur peab püsima 30—40° vahel. Hoiduda tuleb kõrgema temperatuuriga kunstliku soojuse kasutamisest. Enne droogi lõplikku kuivatamist ei ole soovitatav soojust katkestada.

Maal on kõikide droogide kuivatamiseks soodsad harilikud viljakuivatised. Hoiduda tuleb kuivatamisest talli ja lauda pääl, kus sõn-nikuaurud ja -lõhn droogi rikuvad. Puhtad ja tuuletõmbusega elumaja- ja aidapäälsed on kohased paigad droogide kuivatamiseks.

Hästi kuivatatud marjad ei purune ega kleepu kokku, samuti ei tohi nad omada vähemaidki kõrbemise tunnuseid. Viimast silmas pidades tuleb tule soojusele eelistada plekkkatusega pööninguid. Seemned ei vaja erilist kuivatamist, need laotatagu vaid laiali õhurohkesse kohta ja puhastatagu hiljem sõela abil. Samuti talitatagu võõrainete kõrvaldamiseks ka marjade, juurikate ja juurtega.

Kuivatatult ei ole droog enam nii tundlik välistele mõjudele ja neid võib kasti või kotti pakituna kuivas kohas alal hoida.

Üksikuid ravitaimi õpime tundma „Tõusev Nooruse“ järgnevates numbrites, kus käsitleme ka nende kasutamise ja turustamise võimalusi.

MÕTTEVAHETUS

Maanoored ja riiklik töökohustus.

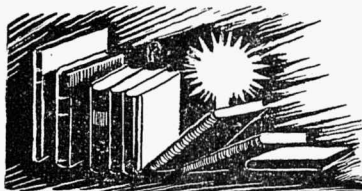
R. Müür.

Tahaksin vaielda vastu agr. E. Priksi kirjutusele: „Maanoored ja riiklik töökohustus,“ milline artikkel ilmus „Tõusev Noorus“ nr. 3 — 1939. a. E. Priks soovitab noortele sisse seada sunduslikku töökohustust, näidates oma artiklis rea tööalasi, kuhu võiks õppeteenistulasi tegevusse rakendada. Ta leiab, et säärane õppeteenistus äratub noortes huvi maaelu- ja tööde vastu ja sundusliku õppeteenistuse sisseseadmine annab riigile ülejääke nende töötasude arvel, mis muidu läheksid töötasuks töölistele, kes sooritavad töid, mida võiksid teha õppeteenistused. Kirjutaksin mõne rea selle vastu. Kõigepäält ütlen, et maaelu- ja tööde vastu on huvi peaaegu igal noorel, kes elutseb või vähemalt on sündinud maal. Leidub ju mõni üksik noor ka maal, kellel puudub maatööde vastu igasugune huvi, kuid neis ei saa seda huvi äratada isegi sundusliku õppeteenistuse sisseseadmisega. Olen elanud lähemat aega linnas ja säääl sõlminud tutvussidemeid paljude noortega, kuid vähe on sääälgi noori, kes ei tunneks huvi maaelu- ja tööde vastu. Võiks ju tulla kõne alla sundusliku õppeteenistuse sisseseadmine, selleks, et maanoored saaksid täiendada juba olemasolevaid teadmisi talutöödes, sest enamus noori tõesti ei oma maatöis suuri teadmisi ega kogemusi. Kuid milleks on siis meil rida põllumajanduslikke kutsekoole ja milleks korraldatakse igal aastal palju kõnekoosolekuid küll maanoorteritingide, küll teiste organisatsioonide poolt ja milleks on meil müüa äärmiselt odava raha eest igasugust põllumajanduslikku kirjandust? Mulle paistab, et ei millekski muuks, kui ainult selleks, et inimesed, eriti noored omaksid talutöis vajalikke kogemusi. E. Priks kirjutab, et „meil on põllumehele kutseharidust levitanud põllutöökoolid ja maanoorteritingid, kuid nende töö ei suuda haarata laiu hulki.“ Huvitav, miks ei ulata põllumajanduslike kutsekoolide ja maanoorteritingide töö haarama laiu hulki. Igal aastal lõpetab meil palju noori kutsekoole. Ja on selge, et enamus neist jääb eluajaks kodutalusse, et koolis omandatud teadmisi säääl praktiliselt kasutada. Samuti on meil maanoorteritingide võrk varsti nii

tihe, et iga algkooli piirkonnas tegutseb vähemalt üks maanoorteriting, võib-olla isegi rohkemgi. Oleks tõesti imelik, kui maanoorte töö ikkagi ei suudaks haarata laiu hulki. Olen maanoorteritingi esimees ja võin julgesti ütelda, et meie ringi piirkonnas ei ole üntegi noort ega ka vanemat inimest, kes ei teaks maanoorte tööst ja tegevusest. Eriküsimus, kui nad sellest üldse ei tahagi teada. Ning ma olen kindel, et mitte ükski oma liikmeile, vaid ka väljaspool asuvaile noortele on maanoorteriting suuteline andma lisateadmisi põllumajanduslike küsimustes ja seda nimelt mitmesuguste avalikkude koosolekute, põllumajandusloengute j. t. kaudu, mida iga maanoorteriting enam-vähem korraldab.

Kui teeksime noortele sunduslikuks töökohustuse, siis tekitaks see noortes kindlasti opositsioonivaimu, tuleks ette töökohustusest kõrvalehoidmisi, töökohtadelt ärajooksmisi jne. Samuti teeksid noorte vanemad takistusi noorte õppeteenistusse minekul, sest nüüdisajal, kus tööjõust nagunii suurt puudust tuntakse, ei nähta häameelega isegi seda, et noored käivad maanoorteritingi koosolekuil, näidendiharjutustel, kuigi need kõik toimuvad pääasjalikult õhtuti. Kuidas võite siis kujutada, et lepitakse, kui noored kistakse kodutöist pikemaks ajaks eemale. Sellega enamus vanemaid ei kohane ega saagi kohaneda. Samuti väide, nagu annaks õppeteenistuse sisseseadmine riigile ülejääki, ei ole minu arvates kuigi paikapidav. On ju selge, et õppeteenistuse sisseseadmisega jääksid ära otsesed kulud tööliste töötasude näol. Aga tuleb arvestada ka seda, et õppeteenistuse sisseseadmisel tuleb riigil kanda jällegi suuri kulusid. Mul pole põhjust asuda nende kulude selgitamisele, kuna see viiks pikale. Ütlen lühidalt, et kui kõik kulud kokku arvestada, saaksime võibolla suurema summa kui tööliste töötasud, kes sooritavad töid, mida võiksid teha õppeteenistused.

Riikliku töökohustuse sisseseadmise hää külg on, et ta aitab noori kasvatada julgeiks, häätujulisiks ja avara silmaringiga optimistideks, kes ei karda tööd ja kes julgesti

Kaks uudisteost maanoorte omaloomingus.

Ei taha nagu pidada paika ütlushed, et eesti noor on ainult kainelt mõtleja ja külm mõistuseinimene. Kui vaatleme ajakirju ja seinalehti noorte organisatsioonides, kui süveneme noortele korraldatud mitmesugustesse võistluskirjatöödesse, siis võime veenduda, et sageli peitub noortes mõtteid ja tundeid, mis pole kaugelki argipäevased, vaid viivad meid tihti kaugele luule- ja unistuste valdkonda. Tarvis ainult eeldusi ja momente, mis paneksid noortes helisema luulekeeled. Paremaid selleks loovad kevad ja armastus. Kevad ja armastus on aidanud kindlasti ka selleks kaasa, et Tartumaalt päritolev Paul Helistvee on hakama saanud oma iseseisva brošüüri väljandamisega. 16-leheküljeline sõnasepitsuste kogu kannab pealkirja „Noor olla...“ ja sisaldab 11 tööd, milledest 5 luuletust. Viiks pikale kogu sisu üksikasjaline analüüs, kuid kogu raamatukese motoks sobiks paar esimest rida luuletusest „Sinule“: „Sinule! — mu unelmate saspääke, luuletan, põimin riime armastusest...“

On küll ka sooje ridu noorusest, õnnest ja lapsepõlve Kunglast, kuid säältkü hoovab vastu kevadhõngu ja armastust... „Oma armastusegi leidsin ma matkateelt, üksildase metsaküla hellahingelise näitsiku... õitses asjata metsakurus, nagu lill laanes, kus pole imetlejaid ega noppijaid...“ Seda loeme pealkirja alt „Matkamine on rõõm.“

Brošüür on küllalt huvitav ja omapärane, et seda soovitada maanoortele. Tellida

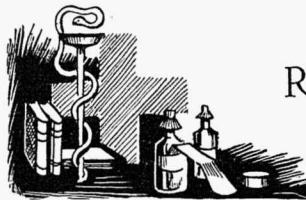
võivad kõik raskused. Halvaks küljeks on, et kisub noored pikemaks ajaks eemale kodutöist. Ka ei suuda ta sisendada maanoorsele mingit erilist huvi maatööde vastu ega anna ka riigile mingit otsest ülejääki. Lõpetades oma kirjutist, ma ei soovita üldtoodud asjaoludelendundusliku õppeteenistuse sisseseadmist, sest lõpuks võib töökohustust noorsele mõjuda sunnitööna, seda enam, et teenistusaja eest noortele mingit tasu ei maksta.

saab teda autorilt, aadr.: Lepasaare ag. Brošüüri hinnaks on 25 senti.

Kui asjaomastel on nooruslikku optimismi, siis võib mõnigi kord tulla üllatusi. Seekord tegid seda järvalased. On nimelt ilmunud Järva Maanoorte Ühenduse koguteos „Koldehoidja I“. Algul ei tahtnud kuidagi uskudagi, et säärane maitsekas raamat ikka tõesti on maanoorte oma. Oleme seni ajanud läbi ju võrdlemisi tagasihoidlikult. Seda alates hallikaanelistest tööjuhustest kuni ühise häälekananja „Tõusev Nooruseni“. Ja nüüd korraga säärane maitsekate kaantega, kriitpaberil (!) hääde piltidega koguteos ka maanoorte oma!

Joh. Kaup toimetajana on oma töö teinud päris hästi ja siinkohal ei jõua teda lihtsalt „ära kiita.“ Et aga „Koldehoidja I-le“ järgneb loodetavasti ka teisi, siis ehk ei oleks üleaarne lisada sellele nn. magusale roale mõni tera pipart paari väikese märkuse näol, mis käivad koguteose sisu kohta. Kuigi kaastöö valik ei olenenud ehk ainult toimetajast, kuid ka teised asjale lähedalseisvad inimesed oleksid pidanud arvestama seda, et „Koldehoidja“ on määratud eeskätt maanoortele, nende erineva vanuseastate ja hariduse juures. Kuigi tööde valikul on hoitud nn. „soliidset joont,“ oleks võinud sisse võtta ka mõne humoristlikuma asja. Lugejate arvu suurendamise mõttes ei oleks see ehk üleliigne silmas pidada järgmiste väljaannete juures. Igav ei ole koguteos küll niisugusenagi (tänu häädele piltidele) ja säält välja jätta päale A. Hanseni artikli, mis oma protsentide, tihumeetrite ja tohutupikkade lausetega sobiks hästi mõnda majanduslikku ajakirja, ei ole vahest midagi.

Naudinguga võib lugeda Järva suurpoeedi Aare Niinemäe luuletisi, kuigi siingi oleks tahtnud näha mõne kergema. Häämeel on maanoorte lühijuttudest. Kokkuvõttes võib ütelda, et järvalased on näidanud, mis nad võivad ja „Koldehoidja“, mille hinnaks ainult 60 senti, peaks leidma teed iga maanoore kodutallu. Tellida saab seda raamatut Järva Maanoorte Ühenduselt, aadr.: Pikk 2, Paide. M. Kala.

READ TERVISELE

Jalgade haudumisest.

Dr. med. M. Kask.

Jalgade haudumine on küll pisihäda, kuid selle all kannatajad annaksid palju selle eest, kui nad sellest hädast lahti saaksid. Eriti hädas on olnud jalgade haudumisega maainimesed suvel heinaajal, eriti soo- või metsheinamaadel heina tehes. Ega pole kuigi mõnus heina teha, kui varvaste vahed on katki ja säääl nagu tuli kõrvetab.

Et selle häda vastu juba ammu ja hoollega on võideldud, seda näitab ka fakt, et rahvameditsiin tunneb väga rohkeid „rahvarohtusid“ haadunud jalgade vastu. On tarvitatud väga mitmesuguseid rasvaseid võideid, tōkatit, tōrva, mitmesuguste puude lehti ja palju muud. Mõned neist vahendeist on ju andnud ka teatavaid tulemusi, kuid üldiselt on rahvalikud raviviisid ja vahendid osutunud haadunud jalgade puhul vähemõjuvaiks. Mul on selle kohta isiklikke kogemusi.

Järgnevas vaatleme, mis on jalgade haudumine. Kui meil on teada mõne häda põhjus ja olemus, siis teame ka selle häda vastu võidelda.

Jalgade haudumist põhjustavad seenekesed (dermatomütseetid); need seenekesed arenevad hästi niiskes keskkonnas, kus ühtlasi valitseb leeline reaktsioon. Seega on varbavahed neile seenekestele üsna hääks pesitsuspaigaks, eriti siis, kui jalad rohkesti higistavad või pidevalt on märjad. Kui nõhk varvaste vahel higi või niiskuse tõttu on tursunud, siis võimaldub neil seenekestel tungida naharakkude vahele ja üsna sügavale. Naha sisse tunginud jalgade haudumist tekitavaid seenekesi on niiviisi raske hävitada ja osalt on jalgade haudumise ravi just seetõttu võrdlemisi raske.

Kuna siis jalgade haudumine on põhjustatud seenekestest, s. o. seenelistest pisilastest, siis on arusaadav, et see haigus võib olla nakkav ja seda ongi jalgade haudumine. Kui haadunud jalgadega inimese jalaõõ (jalarätid, sokid, pastlad) kokku puuduvad terve inimese jalaõõdega, siis kanduvad seenekesed või nende eosel sel teel haigelt inimeselt tervele. Nakkus võib toimuda ka saunas, kus haige inimese jalgade küljest

seenekesed või nende eosel satuvad põrandale ja sääält terve inimese jalgade külge jäävad. Mõnedes välismaades, eriti Ameerika Ühendriigis, kus on rohkesti kinnisi supelhalli ja basseini, on juba ammu tähele pandud, et supelhallide kasutajad said tihti sääält jalgade haudumise. Kuna supelhalli kasutajad said tihti sääält jalgade haadumise, siis sai jalgade haadumine sääält ka erinimetuse „sportlase jalg“ (athlets feet). Nagu ma isiklikult võisin veenduda, on praegusel ajal kinnistes ujulates ja supelhallides kõik tehtud, et jalgade haadumise levikut vältida, nii ei pääse keegi rõivastusruumist supelhalli, ilma et ta ei astuks läbi madala basseini, mis on täidetud umbes 30 sm sügavusel desinfitseeriva lahu kihiga. Rõivastusruumi tagasi tulles tuleb ujujail jällegi sellest basseinist läbi minna. Euroopa maades mul pole võimalust olnud näha seesugust ettevaatust haadunud jalgade vältimiseks.

Jalgade haudumisse võidakse ka nakatada vabaõhu supelkohtades, kus käib palju inimesi suplemas, kuna ülalnimetatud seenekesed on võrdlemisi vastupidavad.

Ma arvan, et enamik lugejaist (võib-olla kõik) kuulevad praegu esmakordselt, et jalgade haudumine on nakkav haigus. See pole ka ime, sest tõenäoliselt suur hulk Euroopa maade arstid pole sellest teadlikud ja naha-haiguste arstid on alles viimastel aegadel hakanud veidi rohkem huvi tundma jalgade haudumise vastu.

Nüüd vaatleme, kuidas vältida jalgade haudumist ja mis teha haadunud jalgade puhul.

Nagu nägime, arenevad jalgade haudumist põhjustavad seenekesed eriti hästi niiskes keskkonnas, seega jalgade hoidmine kuivadena on üks tähtsamaid viise haudumise vältimiseks. Paraku see pole alati igasugustes tingimustes võimalik, eriti mitte higijalgade puhul. Higijalgade puhul on lugu veel eriti halb, sest higistavad jalad on hääks pesitsuspaigaks seenekestele ja teisest küljest seenekesed ärritavad jalgade higinäärmeid, mis ärrituse tõttu rohkem higi produtseerivad; nii tekib nõiarang.

Kõige lihtsamaks jalgade haudumise vältimise ja ka raviviisiks on jalavannid 10-protsendilise hariliku keedusoola lahuga. Kui igaüks, kes peab niisketes kohtades töötama märgade jalgadega, nädalas kord jalgu umbes 5—10 minuti vältel hoiab 10%-lises soolalahus, siis ta pääseb jalgade haudumisest. Soolalahu mõjub kuivatavalt ja ühtlasi tapab haudumist tekitavaid seeni ja nende eoseid. Viimase omaduse tõttu sobib soolalahu ka haudunud jalgade raviks. Muidugi ei ole võimalik soolalahu kasutada siis, kui varvaste vahedest nähk on tublisti kannatanud, lõhenenud ja veritseb. Soolalahu on ka hää jalaräätide, sokkide ja sukkade desinfitseerimiseks.

Mõned soovivad haudunud jalgade puhul teha kuume jalavanne, kusjuures vesi peaks olema nii kuum kui vähegi võimalik. Vannitamisaaja pikkus võimalikult kuni 5 minutit, pärast kuuma vanni jalad otsekohe loputada jaheda veega. See viis võib tulemusi anda vaid siis, kui kuuma vee temperatuur on tõesti nii kõrge, et tapab senekesed varvaste vahel naha pinnalt ja ka naha päälmis-tes kihtides. Maaoludes on selle raviviisi kasutamine kindlasti tülikas, päälegi pole see viis kuigi kindel.

Siis soovitatakse varbavahesid pintseldada joodsalitsüülpiiritusega, kus on võetud 100 g 80%-list piiritust, 10—20 ccm joodtinktuuri ja 10 g salitsüülhapet. Seda salitsüülpiiritust võib ise kodusel teel segada või apteegis valmistada lasta. See vahend mõjuks juba paremini, kuna nii jood kui ka salitsüülhape on võrdlemisi tõhusad desinfitseerimisvahen-

did, ka piiritus omab teatava desinfitseeriva toime. Piiritus avaldab ühtlasi kuivatavat toimet.

Mõned soovivad ka kasutada haudunud jalgade puhul tanniinivanne (1 supilusika täis tanniinhapet liitri vee kohta). Need vanni avaldavad kuivatavat toimet, kuid vaevast surmab tanniinhape seenekesi ja nende eoseid. Seepärast ei mõju tanniinivannid oluliselt paremini kui mõningad parkhapi sisaldavad rahvarohud (mitmesuguste taimede lehed, koored jne.).

Üks uuemaist ravimeist haudunud jalgade puhul on trüpaflaviinlahu 1:5000 või 1:8000 (paras lahu saadakse, kui lahustatakse 1 trüpaflaviintablett à 2 g ühes liitris vees). Trüpaflaviin on üsna tõhus desinfitseeriv vahend ja tohiks ka häid tulemusi anda. Trüpaflaviin värvib naha kollaseks.

Missugust raviviisi haudunud jalgade puhul ka kasutatakse kõikide raviviiside juures on veel äärmiselt tähtis, et vahetatakse võimalikult sagedasti jalarätte, sokke, sukki. Sel teel eemaldatakse neisse sattunud haudumist tekitavaid seenekesi ja eosed. Jalarätide, sokkade ja sokkide pesemisel ei aita lihtsast loputamisest, neid tuleb alati kuuma veega läbi keeta, et hävitada seenekesi ja nende eoseid.

Kui nii eestoodud juhistel midagi ette võetakse haudunud jalgade puhul, siis võib loota, et suudetaks vältida jalgade haudumist, või kui nad on juba haadunud, et siis suudetaks kiire korras abi saada. Korras jalad on iga inimese elus suure tähtsusega.

PERENAISELE

Pudelihoiused.

Pudeleid leidub igas majapidamises, seepärast tuleb pidada pudelihoiuseid kõige odavamaks ja ühtlasi ka kõige kättesaadavamaks alalhoiuviisiks. Harilikudes pudelites saab hoida väga hästi väiksemaid marju ja mahlu, kuna suuremate marjade ja puuviljade hoidmiseks on sobivamad suuremad, s. o. laia kaelaga pudelid. Neid nn. piimapudeleid saab osta äridest. Võib-olla saadakse edaspidi nende hinda veidi alandada ja seega neid kättesaadavamaks teha, nagu on prae-

gu Kodumajanduskojal võimalik müüa pudelite sulgemiseks kummikapsleid 9—10 senti tükk, olenevalt suurusest. Kummikapslid on seepärast hädad, et neid on kerge käsitseada ja nad on küllalt vastupidavad. Vähemaid pudeleid saab sulgeda korkidega, kuna laia kaelaga pudelite juures on see tülikas.

Pudelite ja sulgurite ettevalmistamine.

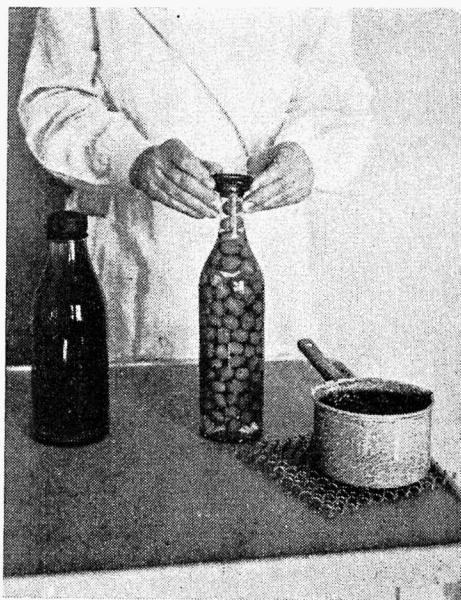
Talvel pudelite tühjendamisel tuleb pudelid kohe pesta, et pudelite jälletäitmisel oleks

kergem nendega toime tulla. Parim abinõu hallitusseente hävitamiseks on pudeleid enne tarvitamist paar päeva külma veega leotada. Pääle selle pesta kuuma soodaveega või tuhaleelisega. On pudelitel midagi küljes, mis ei tule lahti ainult pesemisega, siis loksutada peene liiva või munakoortega. Pudelid loputada, nõrutada, neid kummuli korvi või kasti pannes. Alla panna pühkerätt. Kummikapslid pestakse samuti kohe pärast pudelite avamist, kuivatatakse soojas, kuid mitte kuumas kohas. Hoitakse kuivas, näit. pappkarbis. Tühjad pudelid võib katta päält paberiga, et tolm ja prügi sisse ei koiguks ja hiljem kergem loputada oleks.

Kummikapsel on väga hää sulgur, ainult seda tuleb õieti käsitseda. Kummikapsel loputada enne pudelile tõmbamist viinaga. Kummikapslit ei panda pudelile kunagi pudeli kuumutamise ajal ega külma vedelikuga täidetud pudelile. Mõlemal juhul ei jää kapsel pudelile kinni. Õhk on pudelis ja sääal algab käärimine. Kapsliga pudeleid sulgedes tuleb pudel täita võimalikult ääreni, et õhuruuli ei jääks. Kui kuumutame pudelite sisu ühes pudeliga, siis tõmmatakse kummikapsel kohe pärast pudelite väljavõtmist katlast. On vedelikku veidi alla ääre, valatakse juure eraldi selleks varutud kuuma vedelikku. Mahlaga võib, näit., nii teha, et mahl kuumutatakse emalinois, valatakse pudelisse ja pannakse kohe kapslid pääle. Nii mõnelgi on hirm, et pudelid võivad lõhkeda. Sellest hoidumiseks võib valada algul pudelisse vedelikku ainult poole klaasi osa, loksutada sellega pudel soojaks ja siis täita. Pudeleid ei või jätta valamise ajal ja ka hiljem tuuletõmbuse kätte. Igaks juhuks võib ümber tõmmata ajalehpaberi või pühkeräti. Tarvitada tuleks uusi korke. Korgid tuleb enne leotada külmas, siis kuumas vees, et nad auklikud ei oleks. Korke keeta ei või, see teeb nad hapraiks.

Kuumutamine.

Nüüd veel kuumutamisest. Mille sees seda teha? Selleks sobib iga suurem pada või pott. Küll tuleb vaadata, et pudelid ei oleks vastu katla põhja ega ei puutuks üksteisega kokku. Eraldada võiks heintega, mis on küll väga tülikas, sest mitme pajatäie keetmisel oleks tülikas kuumi heinu õigesse paika seada. Palju parem on toime tulla puurestiga, mis ühtlasi kaotab ka tülika pajapõhja kuumuse, ei lase pudeleid küljeli vajuda ega kokku puutuda. Puurest peab olema tasane, kahele pöönale löödud õhukesed ja kitsad laudad, või pajakaanetaoline, tihedalt auke täis lastud, vastasel korral jääb see vee pääle. Niisugune rest hariliku, suurema 3—4-pangese paja juures teeb samasuguse töö kui nn. vekk-katel, mis maksab 10 krooni ümber. Osta võiks kraadiklaasi, mis eraldi maksab 1 kroon 50 senti. Ka selleta saab läbi, kui harjub sõrmega

*Pudeli sulgemine kummikapsliga.
(Foto saadud Kodumajanduskoljalt)*

tundma vee soojust või kui vesi lastakse keemiseni, mis on küll üle 80°C, kuid mis ka veel viga ei tee.

Vesihoidised

on odavamad kõigist teistest hoidistest, sest neile pole vaja suhkrut. Hiljem söömisel on küll suhkur tarvilik, kuid siis saab seda osta vähehaaval ja nii pole see ülejuukäiv.

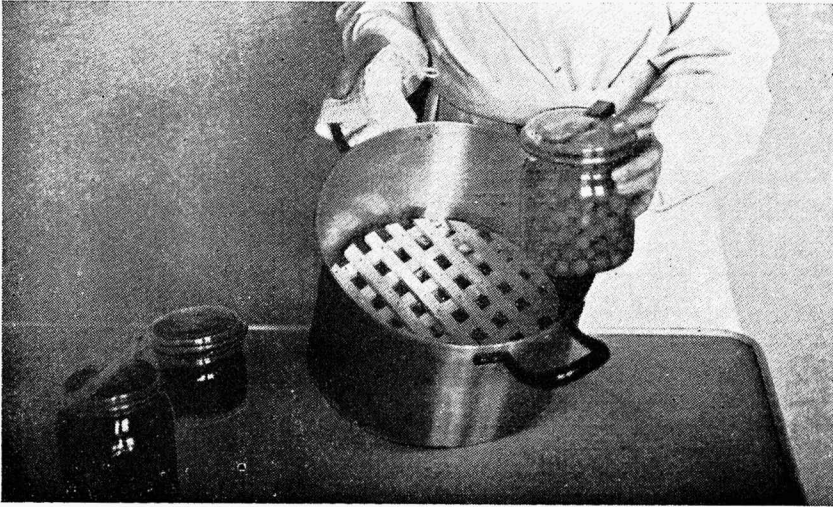
Rabarberi-vesihoidis.

Esimene aiasaadus, mis vesihoidisena kõlbab, on rabarber. Parim ja mahlaseim rabarber on mai lõpul või juuni algul. Suvine rabarber pole mahlane. Küll aga saame alahoiuks veel sügisel hääd rabarberit — augusti lõpul või septembri algul. Rabarberi varred pestakse veega, kooritakse ja lõigatakse väikesteks tükkideks, üle valatakse vesi. Pudeleid kuumutatakse 80°C juures 20 min. või lastakse kraadiklaasi puudumisel olla keemispunktis 10 minutit. Kohe pärast kuumutamist sulgeda kummikapslite või korkidega. See alahoiuviis on üks kõige kindlamaid. Kuumutada võib ka kuivi rabarbereid, kuid niisketes hoiuruumides hakkab siis kergesti hallitust tekkima.

Karusmarja-vesihoidis.

I. Marjad puhastatakse õie- ja varreosadest, pestakse või pühitakse puhtal kuival rättil. Täidetakse pudelitesse, valatakse vesi pääle ja kuumutatakse nagu rabarberitki.

II. Puhastatud, kuivad marjad pühitakse ja täidetakse kuivadesse pudelitesse, kuumu-

Pudelite kuumutamiseks keedunõu põhja asetatud rest. (Foto saadud Kodumajanduskojalt)

tatakse ahjus puudel pärast leibade küpsetamist. Lastakse jahtuda lahtiselt ning kui täiesti külmad, valatakse keedetud, jahtunud vesi peäle, korgitakse ning lakitakse. Kõige sobivamad alalhoidmiseks vesihoidistena on karusmarjad siis, kui nad on veel kõvad.

Kirsside vesihoidis.

Kirsid puhastatakse kividest või pannakse niisama pudelitesse, vesi valatakse peäle, hääde hoiuruumide juures jäetakse kuivalt. Kuumutatakse 80° C juures või küpsetatakse pärast leibade väljavõtmist ahjus puudel. Loomulikult tuleb ahjus küpsetamisel pudelid sulgeda korkidega.

Ploomide ja kreekide vesihoidised

on valmistamisviisilt sarnased kirsside vesihoidistega.

Pohlade alalhoid pudelites.

Eraldatakse halvad marjad. Pestakse, lastakse nõrguda, täidetakse pudelitesse, valatakse puhas vesi peäle, korgitakse ja lakitakse. Võib siduda ka paberitega, siis tuleb aga vahetevahel jälgida, et vesi ära ei auraks ning uut vett juure panna. Kuivalejäänud marjad lähevad halvaks.

II Niisamuti ettevalmistatud pohlad tambitakse nuuga puruks, täidetakse pudelitesse, korgitakse. Tarvitatakse talvel salatina, vähe suhkrut juure lisades.

Mustikate alalhoid pudelites.

Võetakse täiesti valminud marju, vastasel korral on käärimaminek kaunis sage-dane. Puhastatud marjad keedetakse emallitud nõus vähese veega täiesti katki. Pannakse kuumalt pudelitesse, korgitakse ja lakitakse või tõmmatakse peäle kummikapslid.

Õunapüree pudelites.

Õuntel eraldatakse õie- ja varreosa ning pekilised kohad, lõigatakse viiludeks. Keedunõusse valatakse vähe vett ja keedetakse õunad pudruks. Siis surutakse läbi sõela või marjapressi. Pudelitesse pannakse kuum püree ja suletakse. Kui pudelitesse pannakse jahtunud püree, siis tuleb pudelid veel kuumutada 80 C juures 20 minutit ja siis sulgeda. Õunapüreed võib tarvitada salatina lihatoitude juures, äädika asemel süldi juure ning suhkruga kookide ja sepiku juure. See on hää ja värsk maitsega.

Ploomipüree tuleb valmistada nagu õunapüree.

Kreegipüree valmistus on samasugune nagu õunapüree.

Õuna- ja pirnipüree valmistamisel tuleb võtta $\frac{2}{3}$ õunu ja $\frac{1}{3}$ pirne. Keeta eraldi, sest pirnid tahavada kauem keeda. Pärast läbihõrumist segada ja toimida nagu õunapüree juures.

Tomatipüree pudelites.

Pestud tomatid keeta veega, pudruks, suruda läbi sõela või marjapressi. Saadud segu ei kõlba niiviisi pudelitesse panna, sest $\frac{2}{3}$ pudelist oleks vesi ja ainult $\frac{1}{3}$ kogub põhja paktsu. Enne tuleb segu keeta laia põhjaga emallitud nõus, kuni lusikaga tõmmates jääb vaju. Siis asetada kuumalt pudelitesse ja sulgeda. Tarvitada saab seda lihakastmetele, suppidele, sinepi asemel külma liha ja süldi juure.

Kompotid.

on väga hääd magustoitudena tarvitada. Sageli pannakse marju või puuvilja võimalikult palju ühte pudelisse, et pudeleid palju

ei läheks ja et mitte vett alal hoida. Muidu on kõik hästi, kuid kompott saab marja- või puuviljahapetest väga kange, seda on tarvitamisel vaja lahjendada. Juure võiks lisada eraldi keedetud või hääd puhtamaitselist vett või juure rüübata klaasist piima.

Ettevalmistamatult võime pudelitesse täita põldmarju, vaarikaid, kirsse, mureleid, ploome. Õunalõike ja pirnilõike tuleks aga keeta suhkruvees poolpehmeks. Õunad lähivad muidu pudelis väga kokku, kuna piriid on liiga kõvad. Maasikaid võiks lasta suhkruga seista üks päev, missuguse aja jooksul nad kokku vajuvad.

1 liitri marjadele arvestatakse umbes 1 kl. vett ja $\frac{3}{4}$ —1 kl. suhkrut. Vesi ja suhkur lastakse keema, korjatakse must vaht. Marjad või puuvili asetatakse puhastatult pudelitesse ning suhkruvesi jagatakse ühtlaselt ära. Kui vedelikku vähe, lisatakse igale pudelile lihtsalt niipalju vett juure, et vesi marju katab. Kuumutatakse 80° C juures 20 min. Suletakse kohe kuumalt. Kui on magusamad marjad ja puuvili, nagu maasikad, vaarkad, murelid, magusad õunad, piriid, siis võetakse pudelile ainult $\frac{3}{4}$ klaasi suhkrut. Ainult piriid on väga happevaesed, neile lisame juure veidi haput mahla või

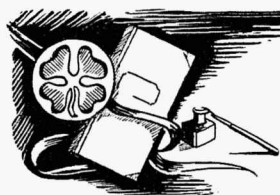
marju, näit. punaseid sõstraid, karusmarju või hapusid õunu. Niiviisi segada võiks ju lõpmatuseni, kuid üle kolme sordi ei maksa siiski panna ühte pudelisse, maitse saaks väga segane.

Siin võib jätta kirssidele kivid sisse, neid on süües päris mõnus eraldada. Õuna- ja piriidilõigud tehakse parajad, et neid pudelest oleks kerge välja saada.

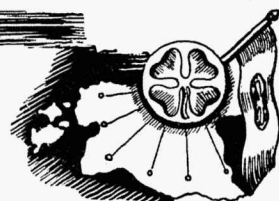
Iga maanoor peab katsetama nende lihtsate ja odavate alalhoiuviisidega, sest pudeleid on ometi igas majapidamises ja kõigi marjade jaoks ei olegi vaja laiakaelalisi pudeleid.

Õieti peaks nende lihtsate alalhoiuviisidega alatama juba algkoolides. Mitmel pool on olemas kooliaiad, kus õpilased ühiselt hoolitsevad marjapõõsaste eest. Samuti on püütud enam-vähem igas koolis sooja eine poole. Küll võiks vist õpilastele olla huvipakkuv tulla ühiselt kokku, kodunt kaasavõetud pudelitega ja täita need õpetaja juhendamisel talveks. Kui on marju palju, eks siis võib osa kodugi kaasa saada. Talvel võiksid siis õpilased vahetevahel saada marjasuppi või leiva või mõne pudru juure, mis oleks hääks vahelduseks.

H. Paglant.

ORGANISEERITUD NOORED

12. üleriigilised põllumajanduslike kutsekoolide vahelised õpilaste võistlused Vahil.

12. üleriigilised põllumajanduslike kutsekoolide vahelised õpilaste võistlused lüpsmise, veiste välimiku hindamise ja kõnelemise alal toimusid tänava 1. ja 2. juulil Vahi Põllundus- ja Aianduskooli juures. Võistlustest võttis osa lüpsivõistluse alal 33, veiste välimiku hindamise alal 5 ja kõnelemise alal 24 õpilast. Võistluste tase osutus endiselt kõrgeks: lüpsivõistluse alal omandas lüpsimeistri tiitli 3, 1. auhinna 16, 2. auhinna 12 ja 3. auhinna 2 võistlejat, kõnevõistluse alal omandas meistritiitli 1, 1. auhinna 16, 2. auhinna 4 ja 3. auhinna 3 võistlejat, veiste välimiku hindamise võistluste alal omandas meistritiitli 1 ja 1. auhinna 4 võistlejat.

Lüpsivõistluse alal tulid kohtadele:

Liidi Kreisberg (Purila Karjatalitajatekool) — meister, omandas kuldlüpsimärgi Põllutöökojalt; Vaino Jõgi (Karja Kodumajanduskool) — meister, omandas kuldlüpsimärgi; Maret Lutsu (Väimela Karjatalitajatekool) — meister, omandas kuldlüpsimärgi. Esimese auhinna said: Jüri Kivimäe (Vahi Põllunduskool); Leida Hallik (Kuremaa Kontrollassistendidekool); Endla Joasoo (Helme Põllunduskool); Elviine Kivila (Mõdriku Kodumajanduskool); Endel Needo (Väimela Põllunduskool); Vambola Epro (Olustvere Põllunduskeskkool);

Helgi Andre (Kehtna Kõrgem Kodumajanduskool); Ellen Nurmoja (Õisu Karjalitajatekool); Olli Jendek (Vaeküla Karjalitajatekool); Linda Teder (Polli Põllunduskool); Adele Kaller (Saku Kodumajanduskool); Elvi Lepik (Kehtna Kõrgema Kodumajanduskooli erikl.); Leida Irs (Lääne-Saare Põllumajanduslik Rahvakool); Linda Reinoja (Alatskivi Põllumajanduslik Rahvakool); Aino Kiisk (Petseri Põllunduskool); Hilja Põllu (Särevere Kodumajanduskool). 2. auhinna sai 12 võistlejat; 3. auhinna — 2 võistlejat.

Veiste välimiku hindamise võistluse alal tulid kohtadele:

Ülo Sander (Kuremaa Kontrollassistendidekool) — meister. Esimese auhinna said: Hans Kangro (Kuremaa Kontrollassistendidekooli paralleelkl.); Hilma Peedo (Kuusiku Kontrollassistendidekool); Hans Vaher (Vahi Põllunduskool); Endel Nurmberg (Olustvere Põllunduskeskkool).

Kõnevõistluse alal tulid kohtadele:

Paul Arak (Ravila Aianduskool) — meister. Esimese auhinna said: Voldemar Jaaksoo (Räpina Aianduskeskkool); Maila

Kask (Ambla Erakodunduskeskkool); Osvald Kool (Vaeküla Tööjuhatajatekool); Ireen Kägu (Kehtna Kõrgem Kodumajanduskool); Helmi Mammers (Oru Kodumajanduskeskkool); Volli Kallaste (Arkna Põllunduskool); Taavet Kald (Vahi Põllunduskool); Georg Fuks (Tooma Põllutöö- ja Maaparanduskooli erikl.); Astrid Sulg (Vasula Kodumajanduskool); Meino Kareison (Olustvere Põllunduskeskkool); Linda Zilmer (Helme Kodunduskeskkool); Salme Seljamaa (Purila Karjalitajatekool); Leida Allik (Saku Kodumajanduskool); Karl Piirsalu (Tooma Põllutöö- ja Maaparanduskool); Astrid Pakk (Kuremaa Kontrollassistendidekool); Salme Ling (Vaeküla Karjalitajatekool). 2. auhinna sai 4 õpilast, 3. auhinna — 3 õpilast.

Haridusministeeriumi rändauhinnad neile koolidele, kellele õpilased tulnud meistrikohadele, omandasid üheks aastaks lüpsivõistluse alal Purila Karjalitajatekool, veiste välimiku hindamise võistluse alal Kuremaa Kontrollassistendidekool ja kõnepidamise võistluse alal Ravila Aianduskool. Kõigile kohtadele tulnud võistlejaile anti Haridusministeeriumi poolt väärtuslikke auhindu.

Vastseliina maanoorte suurlaager.

Vaevalt on vaibunud võidupühapidustuste kära ja haihtunud võidutulede suits — juba kostub kihinat ja kahinat, matkamadinat ja sõidukite mürinat Vastseliina ümbruses — Vastseliina maanoored rühivad Misso laagrisse. Lemmatsis, Pulli-Järvesaarel asuvad laagri päästaabi telgid. Tähtsamad juhid ja tegelased on juba aegsasti kohal. Laagrivanem Evald Küppar oli harjutanud tähtsat kõhatamist ja häälekõvendust juba mitu kuud, et arvurikkale noorteperele väarikalt kõnet pidada ja käsklusi jagada. Tema adjutant mesilaste assistent Jaan Sibul tiirleb telkide vahel kui väike kapral. Ta on igale laagrikohuslasele läkitanud telegrammi ning käskkirja ja on tulivihane, kui sisekorrast kinni ei peeta. Võimlemis- ja kehakasvatuskultuuri juhid pr. Aasa ja hr. Leo Liiskmaa annavad noortele esijoones mahvi ja rividriili lippudega kaunistatud väljakul. Tõmbenumbriks on mürdmaa võidujooks ümber Pullijärve. Saabunud ja saabuvate ringide, rühmade, salkade, tegelaste, aukilaliste ja teiste nimistute ja käskkirjade korraldava personaali juhtimine ja „Laagri Ajalehe“ toimetamine on Enn Tuulingi tähtsamaid toiminguid.

Tähtsama ala — kõhukultuuri — eest hoolitseb aiandusassistent pr. Armilde Sibul, kes kõnnib saabuvate moonavooride va-

hel ringi, supikulp vööl. Temale tõhusat abi pakuvad Misso diplomeeritud põllumehed — Heino Tarroga eesotsas, kelle korraldusel on kohale veetud tosin nuumhärgi, sigu, jääri, hiiglaladu leibu ühes igasuguse leivakõrvasega. Ka pipar, värts, loorberilehed ja sool on kohal. Auravad väljakatlad rasvastlääkiva leemega ootavad saabujaid.

Laupäeva varahommikul autode karavan toob uusi tegelasi järjest juure. Laagrivanema abi, noortevanem Arnold Tamberg harjutab tähtsa näoga õiget portfelli hoidmist, et varustada kogu laagritäit noori piiritu ja vaibumatu entusiasmiga. Tema eriliseks kohustuseks on veel võistlejate vanuse kontrollimine hammaste, hääle ja teiste tunnuste järgi. Instruktor Enno Piir teatab tähtsa zhestiga, et tema Vastseliina laagrist osa ei võta — tal on tähtsamaidki toimetusi.

Õppevanem A. Tammesalu on Pullijärve ümbruse taimestikku samm-sammult läbi uurinud ja katvateb pidada professorliku loengu taimede süstemaatikast, nennaseemne aretusest ja kanade vegetatiivsest paljundamisest. Temale assisteerivad rida tuntud tegelasi — nagu Tabinamees Alfred Truija, kes on huvitatud küsimusest, kuidas lehmast kolme lehma piima välja pigis-

tada. Siis veel kontrollassistent Alla Sarapu, kel on imeline anne — lehma silmist lugeda tema saagiandi ja söödatarvet. Samuti kuulus kohalik sootehnik August Sock Preeksa-Saviojalt, kes oma hiiglasoolahmakad on kuivendanud ja kultiveerinud ainukese käeviipega. Lõpuks veel kaks kanget aiandustegelast: vana veteraan Jaan Sibul, kel on laagrisse kaasa toodud 10 tikutopsi täis sitikaid, mardikaid ja kärskaid, et neist kasulikke koduloomi kasvatada, teiseks vastne magister Valter Oinas, kelle erialaks on aiasaaduste turustamine ja teised majandusiikud küsimused.

Autod aga vuravad ja toovad uusi jõude järjest juure. Kogu Misso järvede vahelised metsad rökkavad matkavate salkade laulust, mis kõlab kaugele üle Setu ja Läti piirigi.

Juba nädal varem oli kohal Punase Risti vanem — Uue-Saaluuse velsker Hugo Narnits, kellel kaasas määratu ladu arstimeid — palderjani südamepuperdamise vastu ja kampferi võistlustes nõrkenuile.

Üleriigiline vabaharidustegelaste suvipäev.

20. augustil toimub Virumaal Undla vallas Neeruti üleriigiline vabaharidustegelaste suvipäev. Suvipäevast võtavad osa üle maa kõik vabahariduslikul alal tegutsevad organisatsioonid lippudega, mistõttu päev kujuneb kõigiti suurejooneliseks. Päeva tähtsust omakorda tõstab veel see, et kell 12 korraldataval vabaõhu-aktusel Neeruti Sadulamäel esineb kõnega meie vabahariduslike pakkimuste üle Pääminister K. Eenpalu. Aktuse avab Eesti Haridusliidu Nõukogu esimees minister K. Selter. Pääle selle on aktuse kavas veel sõnavõtte vabahariduse ala tegelikkudele juhtidelt, orkestriettekandeid, laule kohapäälset ühendatud laulukoorilt, võimlemisettekandeid ja ühislaule.

Suvipäeva algatajaks ning tegelikuks läbi viijaks on Eesti Haridusliit, kelle poolt on ühtlasi pööratud Eesti Kultuurfilmi poole suvipäeva pidustuste filmimiseks, milleks on seda rohkem põhjust, et Neeruti ümbrus on looduse ilu poolest Põhja-Eestis kaunimaid ja et päev kujuneb kõigiti suurejooneliseks ning laiaulatuslikuks.

Ka on E. Haridusliidu poolt samme astunud selleks, et suvipäevast osavõtjatele lubataks raudteedel sõidusoodustust.

Suvipäevale saabub külalisi ka naaberriikidest.

Auhinnalise ülesande lahendus.

„Tõusev Nooruses“ nr. 5 avaldatud ülesande „Võhiku ettekujutus maanoorteringi koosolekust“ lahendusi saatis hulk ajakirjalugejaid. Nende hulgas oli rohkesti õigeid vastuseid.

Õhtul loidab Järvesaarel hiigla-lõkkelu mis leegitseb lõkkevanema Suure Tolk'i ja tema abi Väikese Soesoo käeviipe kohaselt, muidu, need kaks esitavad muidki naljanumbreid. Vägevalt kõlavad orkestrihelid, kui muusikavana S. Aasa alustab omi käsklusi jõuliste trummilöökidega.

Mahedad ja südantsulatavad lõkkelaulud võlub kuuldavale Vanemuise õpilane Hiiesalu, oma nõiakepi taolise taktikepi kaasabil.

Pühapäeva keskpäeval on ägedad võistlused kõigil aladel korraga, nii et kõrvaltvaatajal on raske kõiki korraga jälgida. On kuulda vaid võistlejate rühkimist ja vahekohtumikkude käsklusi.

Õhtul antakse lakamatute ovatsioonide kestel diplomid võistluste meistritele. Kui maakondlikke ega üleriigilisi meistrivõistlusi ei korraldata, loevad Võrumaa noored Misso, kui suurema laagri meistrid, Võrumaa ja Eesti meistriteks kuni järgmiste võistlusteni.

Piltide allkirjad on järgmised: 1. Koosoleku avamine, 2. Päevakorrapunktidega tutvumine, 3. Koosoleku rakendamine, 4. Protokolli kirjutamine, 5. Referent kannab oma kõne ette suure kindlusega, 6. Üks koosolija võtab teisel sõna suust, 7. Üleskerkinud keerd-sõlmede arutamine, 8. Üks koosolija räägib teisele augu pähe.

Loosimisel langes auhinnaks antav kirjandus järgmistele õigete lahenduste saatjatele:

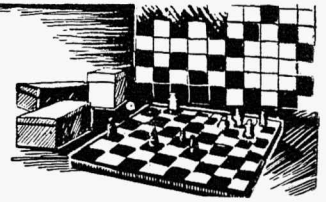
1. A. Liisveld — Imastu, 2. E. Kundla — Tahula, 3. J. Tohver — Tori-Jõesuu, 4. A. Konsin — Tammistu, 5. E. Konsin — Tammsitu, 6. L. Saulep — Kehtna, 7. Th. Laredei — Lalsi, 8. T. Teesalu — Rava, 9. M. Suveste — Kolu, 10. A. Runumägi — Assikvere, 11. A. Vahul — Viru-Maidla, 12. E. Väär — Kuressaare.

Noorhärä Võhik.

AJAVIIDE

Õpime maletama.

(Järg.)

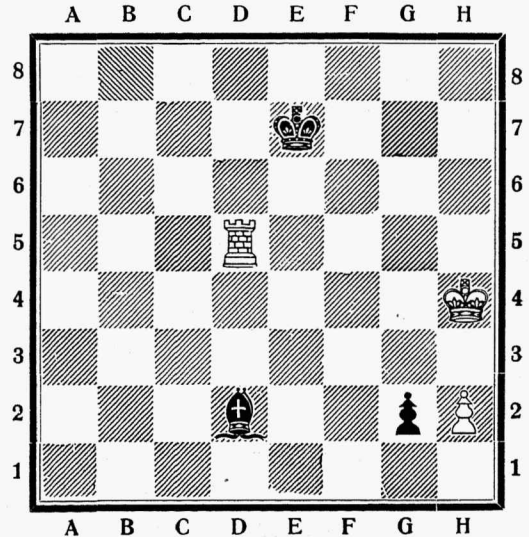
Harilikult lõpeb malepartii sellega, et üks võistlejatest pooltest kuulutab teisele ka o. Ent mitte alati ei lõpe malepartii ühe poole võiduga ja teise poole kaotusega. Paljud partiid lõpevad tasavägiselt. Säärast partiitulemust, kus võitu ei saanud kumbki pool, hüütakse viigiks. Partii lõpeb viigiliselt, kui mõlemal võistlejal poolel jäi malelauale niivõrd vähe malendeid, et sellega ei ole võimalik kaostamine. Ent on veel palju teisi juhte, millal partii lõpeb viigiga. Näiteks partnerid (s.t. võistlejad) lepivad kokku partii viigiks tunnustamises, kas või mängu alul.

Kui sama seis sama maletajaga käigul olles esineb partii kestes kolmandat korda, siis üks partneritest võib nõuda viiki. Samuti võib üks partneritest nõuda viiki, kui 50 käigu jooksul ei ole esinenud ühtki lõõmist ja ühtki käiku etturiga. Lõpuks esineb veel huvitav juht, mis annab viigi — ummikseis. Peatugem selle juures veidi kauem. Partiid mängitakse teatavasti nii, et partnerid teevad käike vaheldumisi: esmalt teeb käigu valge, siis must, siis jällegi valge jne. Ei ole mõeldav ega lubatud, et, näiteks, valge teeks 2 käiku järjest ja must jätaks ühe käigu vahele. Kuid iga käik, mille teeb valge või must, peab olema kooskõlas malereeglitega. Kindlasti ei ole lubatud, et keegi käiks odaga nagu ratsuga, astuks kuningaga tulle või käiks mõne malendiga nii, et kuningas satub tulle. Ent siiski tuleb ette seise, milledes üks pooltest on olukorras, kus ta ei saa teha ühegi oma malendiga ühtki määrustepärasest käiku. Säärast seis nimetataksegi ummikseisuks. Kui ummikseisus olija on käigul, siis ta seisab lahendamatu ülesande ees: ta ei saa teha ühtki määrustepärasest käiku. Võimatut käiku teha pole lubatud, kuid käia siiski tuleks, sest käigu vahelejätmine ei ole lubatud. Sellest raskusest on nii üle saadud, et malereeglid tunnustavad säärase seisuga partii viigiks. Nii võib juhtuda, et üks partner omab suure ülekaalu, kuid nõr-

gem pool pääseb viigiga, kui tal õnnestub sattuda ummikseisus.

Kuidas on võimalik päästa ummikseisu varal lootusetut partiid, selleks toome hää näite.

Siin on valgetel küll vanker mutsade oda vastu, kuid must ettur g2 astub järgmisel käigul g1 päale ja ülendub lipuks. Vanker võiks etturi lipustumist takistada väljalt g5, kuid säält ta lüüakse musta oda poolt. Mäng areneb nii: 1. Vd5—e5+, Ke7—f6 2. Ve5—e1!, Od2:d1+ 3. Kh4—h3 ja mustal ei jää muud, kui lipustada ettur: 3... g2—g1L, sest vastasel korral kuningas lööks ta järgmisel käigul. Näiliselt on valge nüüd kaotanud, — tal on ainult kuningas ja ettur vastase lipu, oda ja kuninga vastu. Ent valge on ummikseisus. Kõik väljad, kuhu kuningas võiks astuda, on tule all ja valge ettur h2 on blokeeritud omaenese kuninga poolt. Partii on viik!

TOimetUS ja TALITUS: Tallinn, Pikk tän. 42. Telefon 484-84. — Posti jooksev arve nr. 275. Ilmub üks kord kuus. **TELLIMISE HIND:** aastas kr. 1,50; 1/4 aastas kr. —,80. Üksiknumber 20 senti. Vastutav ja päätoimetaja J. Tõrmaküla, tegevtoimetaja agr. E. Nugis.

PUTTOX:
putukamürk,
mis tapab!

**PUTTOX ON MÜUGIL
ROHUKAUPlustES
JA APTEEKIDES**

1/4 KG. PLEKKNÕU	Kr. 0,80
1/2 KG. ---	Kr. 1,20
1 KG. ---	Kr. 2,-

PUTTOX-PIHUSTAJA Kr. 1,75

1/2 ESIMENE EESTI PÕLEVKIVITÖÖSTUS
TALLINN, VALLI 4-3 TEL. 450-85; 450-62

KLISEETÖÖSTUS ARTUR HAAV

TALLINN, S. KARJA 21

* KÕNETRAAT 456-48. *

**JOON-,
VÕRK- JA
MITMEVÄRVI
KLISEED.**

Ravila

Aianduskooli

võetakse vastu 6. kl. algkooli lõpetajaid, kes vähemalt 16 a. vanad.

Õppetöö algus on 5. septembril.

Ülesandmised ja järelepärimised saata aadr.: Ravila Aianduskool, Kose. Telefon Kose 48.

Koolijuhataja.

ÜHISELU TRÜKIKODA

Tallinnas, Pikk 42 / Kõnetraat 442-04

Valmistab maitsekalt ja parajate hindadega igasuguseid trükitöid kõige lihtsamast kõige keerukamani.

Telefonilised tellimised täidetakse täpselt.

Töö korralikkusele ja täpsusele panakse erilist rõhku.

Rotatsioonitrükk . Nooditrükk . Raamatuköitmine

32. TALLINNA PÖLLUMAJANDUSE

näitus

1. Põllutöökoja hobustenäitus

26., 27. ja 28. VIII 1939

Ülesandmistähtaeg 5. august

Näitusbüroo: Tallinn, Õllepruuli 1.

*Kvaliteet ja odavus
on jõud, mis võivad
maailmakuulsad Sveitsi
kellad.*

*kõigist
teistest ette!*

ESINDAB EESTI FIRMA

Kasulikuin

**KELLADE KULD JA
HÖBEASJADE
OSTUKOHT NING**

töökojal

**OSKAR VIIK
RAKOJA HOONES**

Handwritten signature and date: 1. 1939